

URDHËR
Nr. 195, datë 3.5.2019

**PËR MIRATIMIN E RREGULLORES MBI KUSHTET DHE MËNYRAT E
PËRDORIMIT TË DELTAPLANËVE DHE PARAGLAJDËVE**

Në zbatim të nenit 102, pika 4 të Kushtetutës, të shkronjës “ç”, të nenit 7, të ligjit nr. 10040, datë 22.12.2008 “Kodi Ajrëor i Republikës së Shqipërisë”, i ndryshuar,

URDHËROJ:

1. Miratimin e rregullores “Mbi kushtet dhe metodat e përdorimit të deltaplanëve dhe të paraglajdëve”, sipas tekstit që i bashkëlidhet këtij urdhri dhe është pjesë përbërëse e tij.
 2. Ngarkohet Autoritetit i Aviacionit Civil për ndjekjen dhe zbatimin e këtij urdhri.
 3. Urdhri i ministrit nr. 49, datë 30.4.2012 “Mbi kushtet dhe metodat e përdorimit të deltaplanëve dhe parashutave”, shfuqizohet.
- Ky urdhër hyn në fuqi menjëherë dhe botohet në Fletoren Zyrtare.

MINISTËR I INFRASTRUKTURËS DHE ENERGJISË
Belinda Balluku

RREGULLORE
**MBI KUSHTET DHE MËNYRAT E PËRDORIMIT TË DELTAPLANËVE DHE
PARAGLAJDËVE**

Neni 1

Qëllimi dhe fusha e veprimit

1. Kjo rregullore ka për qëllim përcaktimin e rregullave në lidhje me:
 - a) prodhimin, përdorimin dhe mirëmbajtjen e deltaplanëve dhe paraglajdëve;
 - b) vendet për ngritjen dhe uljen e deltaplanëve dhe paraglajdëve;
 - c) kufizimet për fluturimin me deltaplanë dhe paraglajdë;
 - d) trajnimin, provimet, licencat dhe kategorizimet për pilotët e deltaplanëve dhe paraglajdëve;
 - e) kushtet që duhet të plotësohen nga personat juridikë/organizatat e trajnimit të cilët kryejnë trajnimet për pilotë dhe miratimin e tyre;
 - f) shkeljet/kundërvajtjet administrative, si dhe sanksionet/masat administrative në rastet veprimeve dhe mosveprimeve të subjekteve që përbëjnë shkelje;
 - g) strukturën/organin i cili kryen konstatimin, verifikimin dhe ndëshkimin me masa administrative për shkeljet/kundërvajtjet administrative.
2. Përdorimi i termave “deltaplanë” dhe paraglajdë” në këtë rregullore nënkupton gjithashtu edhe deltaplanët dhe paraglajdët me motor.
3. Dispozitat e kësaj rregulloreje do të zbatohen edhe për glajderat me peshë deri në 80kg ose 100 kg si edhe deltaplanët që kontrollohen kryesisht nga sipërfaqe të lëvizshme aerodinamike.

Neni 2

Përkufizimet

1. Për qëllime të kësaj rregulloreje, përkufizimet dhe shkurtime të përdorura kanë kuptimet si më poshtë:

“AAC” nënkupton Autoritetin e Aviacionit Civil të Republikës së Shqipërisë, të përcaktuar ligjërisht si Autoriteti Kombëtar Mbikëqyrës;

“Aerodrom” nënkupton aerodromin e miratuar nga AAC-ja, i cili është i hapur për publikun sipas kushteve të veçanta të përcaktuara;

“AIP (Publikimi i Informacionit Aeronautik)” nënkupton publikimin që përmban informacion aeronautik të një natyre afatgjatë, thelbësor për lundrimin ajror, i nxjerrë nga/ose me autorizim të Republikës së Shqipërisë;

“Aktivitet i organizuar i fluturimit” nënkupton fluturimin me deltaplan dhe me paraglajd për qëllim, të:

- a) garave sportive apo shfaqjeve aeronautike;
- b) fluturimit të grupit prej pesë apo më shumë pilotësh të deltaplanëve dhe paraglajdëve;
- c) trajnimit praktik (fluturimit);

“Avion” është një mjet, i cili mund të qëndrojë në atmosferë nga kundërveprimi i ajrit, përveç kundërveprimit të ajrit kundrejt sipërfaqes së tokës;

“Celula e Menaxhimit të Hapësirës Ajrore” (AMC – Airspace Management Cell) është një qelizë e përbashkët civilo-ushtarakë përgjegjëse për menaxhimin ditor dhe shpërndarjen e përkohshme të hapësirës ajrore kombëtare ose nënrajonale nën juridiksionin e një ose më shumë shteteve;

“Certifikatë për kryerjen e trajnimit” nënkupton certifikatën që organizata e miratuar e trajnimit, i lëshon pilotit student për kryerjen e trajnimit teorik dhe/apo praktik;

“Deltaplan” nënkupton glajderin që është në gjendje të bartet, të nisët (lëshohet) me këmbë dhe të ulet vetëm duke shfrytëzuar këmbët e pilotit;

“Deltaplan apo paraglajd dyvendesh” nënkupton deltaplanin apo paraglajdin të destinuar për fluturim të njëkohshëm të dy personave;

“Deltaplan me motor” nënkupton deltaplanin i cili ka të montuara mjete të forcës shtytëse që mundësojnë nisjen dhe mbështetjen e tij në fluturim, përfshirë edhe ato me rrota (trike);

“Ekzaminues” nënkupton personin që kryen provimin praktik në lidhje me lëshimin e licencës për të drejtuar deltaplanin apo paraglajdin në emër të AAC-së në përputhje me standardet e përcaktuara nga AAC-ja;

“Fazë e parë e trajnimit” nënkupton procesin e trajnimit të pilotëve studentë në fillim të trajnimit të tyre duke kryer fluturime me deltapane apo paraglajdër në lartësi të vogla dhe të mesme;

“Fazë e dytë e trajnimit” nënkupton procesin e trajnimit i cili kryhet pas përfundimit të fazës së parë të trajnimit të pilotëve studentë, në përfundim të të cilit kryhet provimi për marrjen e licencës së pilotit;

“Fluturim akrobatik” nënkupton një manovrim të qëllimshëm i cili përfshin ndryshim të menjëhershëm të pozicionit të mjetit ajror, pozicion të pazakonshëm, apo përsheptim të pazakonshëm të mjetit ajror, që nuk është i nevojshëm për një fluturim normal;

“Fluturim në distancë (*cross-country flight*)” nënkupton llojin e fluturimit në distancë, i cili kryhet me avion me motor në segmente përgjatë distancës së dhënë dhe në operime ndërmjet dy ose më shumë pikave duke përdorur teknika të navigimit; dhe me avion pa motor (*paraglajd, deltaplan*) duke përdorur rrymat ngritëse për të fituar lartësinë për një fluturim me kohë të zgjatur;

“Fushë fluturimi” nënkupton aerodromin i cili nuk ka pista me sipërfaqe të fortë, i cili nuk ka nevojë për kufizime të një zone ndërtimi për shkak të natyrës dhe shkallës së trafikut;

“Glajder” nënkupton avionin më të rëndë se ajri me krahë fikse që është në gjendje të kryejë fluturim të lirë pa pasur nevojë për forcën shtytëse të një motori;

“Glajder me motor” nënkupton avionin më të rëndë se ajri, i cili është i pajisur me mjete të forcës shtytëse, është në gjendje të qëndrojë pezull në fluturim me ose pa fuqi motorike;

“Glajder me peshë deri në 80 ose 100 kg” nënkupton glajderin, duke i përfshirë ata që lëshohen me vrapim nga piloti, pesha maksimale e të cilëve kur janë të zbrazët nuk mund të jetë më e madhe se 80 kg për glajderët me një ndenjëse, apo 100 kg për glajderët me dy ndenjëse;

“Hapësirë ajrore e kontrolluar” nënkupton një hapësirë ajrore me dimensione të caktuara brenda së cilës ofrohet shërbimi i kontrollit të trafikut ajror në përputhje me klasifikimin e

hapësirës ajrore. Hapësirë ajrore e kontrolluar është një term i përgjithshëm, i cili mbulon një hapësirë të klasifikuar A, B, C, D dhe E;

“Hapësirë ajrore e pakontrolluar” është një term i përgjithshëm, i cili mbulon një hapësirë të klasifikuar G;

“Instruktor i autorizuar i fluturimit” nënkupton pilotin e deltaplanit apo paraglajdit me kategorizimin e vlefshëm të instruktorit të fluturimit, që operon në kuadër të organizatës së aprovuar për trajnimin e pilotëve të deltaplanëve apo paraglajdëve;

“Kandidat (aplikues)” nënkupton aplikuesin e regjistruar për kryerjen e provimit teorik dhe/apo praktik për fluturim, me qëllim pajisjen me licencë të pilotit të deltaplanit apo paraglajdit, apo të kategorizimit përkatës;

“Kategorizim” nënkupton dëshminë e trajnimit shtesë të pilotëve të deltaplanëve apo paraglajdëve, e cila është e regjistruar në licencën e pilotit;

“Kohë e instruksionit të dyfishtë” nënkupton kohën e fluturimit, ose kohën e fluturimit të simuluar në tokë gjatë së cilës personi kryen trajnim të fluturimit nga një instruktor i autorizuar në mënyrë të duhur;

“Kohë e fluturimit” nënkupton kohën e përgjithshme nga momenti i lëvizjes së parë të avionit për qëllim të ngritjes deri në momentin kur ai përfundimisht ndalet në fund të fluturimit;

“Kompetencë” nënkupton kombinimin e aftësive, njohurive dhe qëndrimeve që kërkohen për të kryer një detyrë sipas standardit të përcaktuar;

“Lëshim i licencës/ kategorizimit të pilotit” nënkupton procedurën administrative për pajisjen e pilotit me licencë apo kategorizim, e cila i lejon mbajtësit të licencës dhe/ose kategorizimit t’i ushtrojë privilegjet e përshkruara në të për një periudhë të caktuar kohore, pas përmbushjes së kushteve të përcaktuara;

“Librezë e fluturimeve” nënkupton regjistrin personal të fluturimeve të pilotit apo pilotit student të deltaplanëve apo paraglajdëve;

“Licencë e pilotit (deltaplan apo paraglajd)” nënkupton dokumentin i cili i mundëson mbajtësit të tij të kryejë detyrat e pilotit të deltaplanit apo paraglajdit në përputhje me kategorizimet e shkruara në licencë, sipas llojit të licencës në zotërim;

“Listë e ekspertëve” nënkupton listën e ekspertëve nga fushat përkatëse të aktiviteteve të aviacionit të përcaktuar nga AAC-ja;

“Organizator i autorizuar i aktivitetit të planifikuar” nënkupton personin përgjegjës për përgatitjen, organizimin, ekzekutimin dhe kontrollin e sigurt të aktiviteteve të organizuara të fluturimit me deltaplan dhe paraglajd;

“Paraglajd” nënkupton deltaplanin, pa konstruksion themelor të ngurtë;

“Paraglajd me motor” nënkupton paraglajdin me mjete të forcës shtytëse që janë në gjendje për ta nisur atë dhe për ta mbajtur në fluturim;

“Pilot student” nënkupton personin i cili kualifikohet si kandidat për marrjen e licencës së pilotit për deltaplan apo paraglajd, ose kategorizimit;

“Pilot testues” nënkupton një pilot i cili fluturon në një avion të një prodhimi të ri ose eksperimental për të testuar operimet e tij;

“Regjistri i trajnimit” nënkupton regjistrin personal të pilotëve studentë në të cilin ata kanë futur lëndët e mësimi dhe vërtetimet në kursin e trajnimit;

“Riparim i madh” nënkupton riparimin themelor i cili sipas udhëzimeve për mirëmbajtje duhet të kryhet vetëm nga prodhuesi apo organizata e autorizuar për të kryer inspektime dhe mirëmbajtje teknike;

“Rinovim i kategorizimit/miratimit” nënkupton procedurën administrative të ndërmarrë pasi kategorizimi apo miratimi të ketë skaduar, e cila i ripërtërin privilegjet e kategorizimit apo miratimit për një periudhë të caktuar pasuese pas plotësimit të kërkesave të përcaktuara;

“Rivleftësim i kategorizimit miratimit” nënkupton procedurën administrative të ndërmarrë brenda periudhës së vlefshmërisë së kategorizimit apo miratimit që i lejon mbajtësit vazhdimin e

ushtrimit të privilegieve të kategorizimit apo miratimit për një periudhë të caktuar pasuese pas plotësimit të kërkesave të përcaktuara;

“Trajnim i miratuar” nënkupton trajnimin i cili kryhet sipas programit dhe mbikëqyrjes së veçantë të miratuar nga AAC-ja;

“SIV” - Simulimi i incidenteve gjatë fluturimit;

“Vend për ulje” nënkupton një vendndodhje në tokë që është e përcaktuar për uljen e deltaplanëve apo paraglajdëve;

“Vend për ngritje” nënkupton vendndodhjen në tokë që është i përcaktuar për ngritjen e deltaplanëve dhe paraglajdëve;

“Vend për trajnim” nënkupton terrenin natyror apo të rregulluar për trajnimin e pilotëve studentë, duke e bërë të lehtë për ngritjen, fluturimin dhe uljen, pa pengesa që mund të rrezikojnë sigurinë e fluturimit;

“VMC” - Kushtet vizuale meteorologjike;

“Zonë e ndaluar” nënkupton pjesën e hapësirës ajrore të Republikës së Shqipërisë brenda së cilës asnjë person nuk mund të drejtojë mjetin ajror pa lejen e enteve të përcaktuara për menaxhimin e trafikut ajror.

Neni 3

Përdorimi i deltaplanëve dhe paraglajdëve

1. Deltaplanët dhe/apo paraglajdët përdoren vetëm në përputhje me qëllimet e përshkruara në udhëzimet e prodhuesit për deltaplanë dhe paraglajdë, sipas rastit.

2. Deltaplanët dhe paraglajdët përdoren për:

- a) fluturime të lira;
- b) fotografime nga ajri;
- c) aktivitete sportive;
- d) trajnime.

Neni 4

Të drejtat dhe përgjegjësitë e pilotëve të deltaplanëve dhe paraglajdëve

1. Pilotët e deltaplanëve dhe të paraglajdëve veprojnë në pajtim me dispozitat ligjore dhe nënligjore kombëtare në fuqi.

2. Pilotët e deltaplanëve apo paraglajdëve duhet të drejtojnë deltaplanët apo paraglajdët nën përgjegjësinë e tyre personale.

3. Pilotët e deltaplanëve dhe paraglajdëve do të jenë përgjegjës gjatë gjithë kohës për drejtimin e deltaplanëve apo paraglajdëve dhe për çdo pasojë që mund të rezultojë nga përdorimi i tyre.

4. Pilotët e deltaplanëve apo paraglajdëve duhet t'i ndërmarrin të gjitha masat e nevojshme për të garantuar siguri gjatë ngritjes, fluturimit dhe uljes.

5. Pilotët e deltaplanëve apo paraglajdëve duhet të njoftojnë menjëherë për aktivizimin/mbylljen e operimeve të vendeve të ngritjes, uljes apo të aktiviteteve të fluturimeve në distancë (*cross country*) sipas kësaj rregulloreje.

6. Pilotëve të deltaplanëve apo paraglajdëve u kërkohet shfrytëzim i drejtë i pajisjeve në përputhje me qëllimet e tyre dhe udhëzimet e prodhuesit në mënyrë që të sigurohet fluturim i sigurt.

7. Para trajnimit apo fluturimit, instruktori i fluturimit apo piloti i mjetit dyvendësh duhet t'i informojë pilotët student, ose udhëtarët që fluturojnë, se ata do të fluturojnë me deltaplan apo paraglajd nën përgjegjësinë e tyre personale, si dhe:

a) mbi ekzistencën ose jo të një politike të siguracionit që mbulon rrezikun e dëmtimit të udhëtarit;

b) mbi procedurat standarde;

c) mbi procedurat e emergjencës në rast emergjence.

Piloti i mjetit dyvendësh duhet të mbajë dhe dokumentojë një procedurë për mënyrën dhe përmbajtjen e informacionit për udhëtarët, që mund të bëhet në formën e një listë-kontrolli.

8. Piloti i mjetit dyvendësh nuk duhet të kryejë fluturim me një pasagjer nëse:

a) nuk zotëron një deklaratë të nënshkruar me anë të së cilës pasagjeri (ose prindi/kujdestari, nëse pasagjeri është nën 18 vjeç), konfirmon se ka marrë të gjitha informacionet e parashikuara në paragrafin 6 të këtij neni dhe se dakordësohet të kryejë fluturimin; dhe/ose

b) dyshon se udhëtarë është nën ndikimin e alkoolit, drogës dhe mjeteve të tjera psikoaktive, dhe/ose;

c) ka ndonjë arsye tjetër që mund të ndikojë negativisht në sigurinë e fluturimit apo palëve të treta.

Neni 5

Prodhimi i deltaplanëve apo paraglajdëve

1. Prodhim i deltaplanëve apo paraglajdëve është prodhimi në seri i deltaplanëve apo paraglajdëve nga prodhuesi.

2. AAC-ja do të pranojë çdo tip deltaplani apo paraglajdëri nga prodhuesi i referuar në pikën 1 të këtij neni, në rast se ai është i pajisur me certifikatën e përputhshmërisë në përputhje me standardet e përcaktuara në shtojcën 1, e cila është pjesë përbërëse e kësaj rregulloreje.

3. Para pranimit të një lloji të ri deltaplani apo paraglajdëri, prodhuesi do t'i vërë në dispozicion AAC-së manualët e përditësuara të fluturimit dhe mirëmbajtjes.

4. Çdo deltaplan apo paraglajdër i prodhuar duhet të ketë të paraqitur në një vend të përhershëm dhe në madhësi të mjaftueshme, lehtësisht të lexueshëm dhe lehtësisht të arritshëm, emrin e shkruar të prodhuesit, etiketën e prodhuesit, etiketën e atestimit dhe modelit, vitin e prodhimit dhe numrin e serisë, certifikimin sipas EN-së.

5. Prodhuesi i deltaplanit apo paraglajdërit, së bashku me secilin mjet ajror të prodhuar, duhet të pajisë përdoruesin me udhëzimet e fluturimit dhe të mirëmbajtjes së deltaplanit apo paraglajdërit.

Neni 6

Prodhimi amator

1. Ndërtimi i një deltaplani apo paraglajdëri nga një amator mund të bëhet vetëm kur ai është bërë në përputhje me udhëzimet përkatëse të ndërtimit.

2. Deltaplani apo paraglajdëri i ndërtuar nga një amator ekzaminohet ekskluzivisht nga ndërtuesi apo piloti testues i deltaplanit apo paraglajdërit i autorizuar në mënyrë të rregullt.

Neni 7

Inspektimi teknik

1. Për të përcaktuar përshtatshmërinë teknike të deltaplanëve apo paraglajdërave duhet të kryhet një inspektim teknik i tyre, me qëllim për të siguruar aftësinë e tyre për fluturim të sigurt.

2. Inspektimi teknik i deltaplanëve apo paraglajdërave kryhet nga prodhuesi, nga një qendër mirëmbajtjeje e autorizuar nga prodhuesi apo nga një person juridik ose fizik i autorizuar nga AAC-ja.

3. AAC-ja do të autorizojë personin juridik apo fizik të referuar në paragrafin 2 të këtij neni me kusht që prodhuesi t'i ketë lëshuar dëshminë e kompetencës për të kryer inspektimin teknik të deltaplanëve apo paraglajdëve.

4. Inspektimi teknik i deltaplanëve apo paraglajdërave do të bëhet në përputhje me standardet e përcaktuara në shtojcën 1 të kësaj rregulloreje.

5. Inspektimi teknik, përveçse kur përcaktohet ndryshe nga prodhuesi, duhet të bëhet brenda 5 (pesë) viteve për deltaplanët, apo brenda 2 (dy) viteve për paraglajdërat, nga data e prodhimit të deltaplanit apo paraglajdërit, apo nga data e inspektimit të fundit teknik, cilado që aplikohet.

6. Pa marrë parasysh afatet kohore të referuara në paragrafin 5 të këtij neni, inspektimi teknik duhet të kryhet, gjithashtu, pas çdo riparimi të madh apo modifikimi të deltaplanit apo paraglajdërit.

7. Deltaplani apo paraglajdëri mund të përdoret vetëm nëse inspektimi teknik ka konstatuar se ai është i sigurt dhe në gjendje për të fluturuar.

Neni 8

Certifikata e përputhshmërisë

1. Pas përfundimit të verifikimit teknik, prodhuesi i deltaplanit apo paraglajdërit apo personi juridik apo fizik i autorizuar nga AAC-ja për të kryer inspektimin teknik, lëshon certifikatën e përputhshmërisë për deltaplanin apo paraglajdin.

2. Certifikata e përputhshmërisë së deltaplanit apo paraglajdërit do të lëshohet në përputhje me standardet e përcaktuara në shtojcën 1 të kësaj rregulloreje.

3. Data e inspektimit teknik, data e inspektimit të ardhshëm teknik, nënshkrimi dhe vula e personit i cili e ka kryer inspektimin teknik, duhet të vendosen në tabelën e përhershme të përcaktuar nga prodhuesi për këtë qëllim, ose në një vend të dukshëm të deltaplanit apo paraglajdërit.

4. Certifikata e përputhshmërisë së deltaplanit apo paraglajdërit lëshohet në dy kopje. Një kopje i lëshohet pronarit të deltaplanit apo paraglajdërit, ndërsa kopja tjetër mbetet te prodhuesi apo personi juridik apo fizik i cili ka kryer inspektimin teknik dhe ajo duhet të arkivohet në mënyrë të duhur.

5. AAC mban regjistrin e certifikatave të përputhshmërisë së mjeteve ajrore, sipas përcaktimeve të kësaj rregulloreje.

Neni 9

Mirëmbajtja

1. Piloti duhet të mirëmbajë deltaplanin apo paraglajdërin, si dhe pjesët e tjera të pajisjeve të fluturimit, në përputhje me udhëzimet në manualin e mirëmbajtjes që ofrohet nga prodhuesi, si dhe në përputhje me çdo shënim të mundur në certifikatën e përputhshmërisë mbas inspektimit teknik.

2. Riparimet apo modifikimet madhore të deltaplanit apo paraglajdërit mund të kryhen vetëm nga prodhuesi ose nga një person juridik apo fizik i autorizuar për të bërë inspektime teknike dhe riparime.

Neni 10

Kushtet, miratimi i zonave të fluturimit për aktivitet me paraglajd ose deltaplan

1. Të gjithë operatorët e interesuar për kryerjen e fluturimeve me paraglajde ose deltaplan duhet të paraqesin një kërkesë pranë Komitetit të Politikave të Hapësirës Ajrore (KPMHA) për tu klasifikuar si “subjekte të miratuar”. Vetëm pas marrjes së këtij miratimi, subjekteve në fjalë ju lind e drejta të negociojnë me AMC-në me qëllim rezervimin e zonave të përhershme apo të përkohshme të hapësirës për zhvillimin e aktiviteteve të tyre.

2. Fluturimet e lira në zonën “G”, kryhen nën përgjegjësinë individuale të pilotit duke respektuar kërkesat e fluturimit VFR, sipas Rregullave të Ajrit, pa anashkaluar parashikimet e nenit 14 për kufizimet.

3. Subjektet e miratuara kane të drejtën të kërkojnë përcaktimin e zonave të përhershme të operimit të fluturimeve me paraglajdëra ose deltaplanë, të cilat miratohen nga KPMHA dhe publikohen në AIP. Aktivizimi i tyre behet në përputhje me kushtet dhe përcaktimet e vendosura në AIP.

4. Subjektet e miratuara kane të drejtën për kryerjen e aktiviteteve të tyre në zona të përkohshme (*ad hoc*), duke përcaktuar qartë përmasat horizontale/vertikale, si dhe kushtet e aktivizimit të tyre. Gjithashtu, subjektet e miratuara kane të drejtë të kërkojnë pranë AMC rezervimin e zonave ushtarake të publikuara në AIP për kryerjen e aktiviteteve të tyre, në përputhje me përcaktimet e manualit të AMC-së. Në këto raste subjektet e miratuara do paraqesin një kërkesë për rezervim të hapësirës pranë AMC-së, 10 ditë pune përpara fillimit të aktivitetit, ku përpos përcaktimit fizik të zonës do të përfshihet dhe informacioni në vijim:

- a) kohën e parashikuar të fillimit dhe mbylljes së aktivitetit;
- b) llojin e aktivitetit përfshirë numrin e personave pjesëmarrës në të;
- c) kontakti telefonik i personit të autorizuar.

5. Në ditën e aktivitetit, personi i autorizuar do të njoftojë për fillimin dhe mbylljen e aktivitetit pranë AMC-së apo direkt te salla operationale e Trafikut Ajror në Albcontrol, sipas përcaktimeve të manualit të AMC-së.

Neni 11

Fluturimet në distancë

Në rast se krahas aktivizimit të zonës parashikohet edhe aktivitetet në distancë (*cross country*), përfaqësuesi i autorizuar i aktivitetit duhet të paraqesë për miratim pranë autoritetit të aviacionit civil informacionet e mëposhtme, të paktën 24 orë përpara aktivitetit:

- a) qëllimin e fluturimit;
- b) pozicionin e vendit për ngritje apo ulje përfshirë itinerarin e fluturimit në distancë (*cross country*);
- c) kohëzgjatjen e fluturimit;
- d) tipin e paraglajdit/deltaplanit;
- e) numrin e telefonit të personit të kontaktit.

Neni 12

Kushtet e operimit me deltaplanë dhe paraglajdë

1. Operimet me deltaplanë dhe paraglajdë bëhen në:

- a) kushtet meteorologjike vizuale (VMC);
- b) hapësirën ajrore të klasës G, vetëm për aktivitetet e organizuara të fluturimit dhe për aktivitete të fluturimit në distancë, mbas miratimit nga autoriteti kompetent, sipas Publikimeve Aeronautike, të Republikës së Shqipërisë;
- c) zona të miratuara të uljes/ngritjes sipas Publikimit të Informatave Aeronautike (AIP) të Republikës së Shqipërisë;
- d) zonën e aerodromit, paraprakisht të miratuar nga autoriteti kompetent dhe e dakortësuar nga operatori i aerodromit dhe nga ofruesi i shërbimeve të lundrimit ajror;
- e) hapësirën ajrore të kontrolluar, paraprakisht të miratuar nga autoriteti kompetent dhe e dakortësuar nga ofruesi i shërbimeve të lundrimit ajror, duke respektuar klasifikimin e hapësirës dhe rregullat e ajrit.

Neni 13

Lartësitë e fluturimit

1. Deltaplanët apo paraglajdët duhet të fluturojnë në lartësi mbi lartësinë minimale të sigurisë, 150 metra. Lartësia minimale e sigurisë është lartësi që siguron se në rast emergjence nuk do të ketë kërcënim të panevojshëm ndaj personave apo objekteve në tokë apo mbi ujë.

2. Me deltaplanët apo paraglajdët mund të fluturohet nën lartësinë e 150 metrave mbi tokë apo ujë, nëse është e nevojshme për shkak të llojit të fluturimit, me kusht që ai nuk paraqet rrezik ndaj njerëzve dhe objekteve në tokë apo mbi ujë.

3. Deltaplanët apo paraglajdët duhet të fluturojnë në lartësi prej të paktën 50 metrave mbi urat, rrugët, hekurudhat, linjat elektrike, ashensorët e transportit të skijatorëve, antenat dhe strukturat e ngjashme, si dhe mbi grupet e njerëzve.

Neni 14 **Kufizimet**

1. Me deltaplanë apo paraglajdë ndalohet fluturimi në zonat e mëposhtme:

a) mbi zonën në hapësirën ajrore të klasifikuar G, të përcaktuar si të ndaluar, sipas publikimeve aeronautike të Republikës së Shqipërisë;

b) në kushte të pafavorshme të motit;

c) në re;

d) në distancën vertikale prej më pak se 150 m nën bazën e reve;

e) nën ura dhe objekte të ngjashme, linja elektrike të transmisionit dhe antena;

f) mbi dhe në afërsi të instalimeve ushtarake, policore dhe institucioneve të ekzekutimit të vendimeve penale.

2. Në kushte të caktuara, për një periudhë të caktuar, përkohësisht mund të ndalohet fluturimi në hapësirë/zonë ajrore të caktuar. Ky ndalim bëhet nga AAC-ja.

Pilotët informohen për ndalime të tilla nëpërmjet publikimeve aeronautike, si dhe nëpërmjet personave të autorizuar, të cilët njoftojnë me mjete të shpejta (si: tel, e-mail etj.), përveç publikimeve aeronautike.

3. Njoftimin dhe rastet kur do të ndalohet fluturimi në zona të ndryshme të hapësirës ajrore në raste të veçanta do të përcaktohen më në detaje në një procedurë të brendshme të AAC-së.

Neni 15 **Vendet për trajnim**

1. Pavarësisht nga dispozitat e nenit 16 të kësaj rregulloreje, ngritja dhe ulja e deltaplanëve dhe paraglajdëve për qëllime të trajnimit, mund të bëhet edhe në vendet për trajnim.

2. Nuk nevojitet miratimi i AAC-së për vendet për trajnim, ku diferenca në lartësi në mes të vendit për ngritje dhe ulje është më pak se 150 m dhe ku piloti në çdo kohë të fluturimit, nuk është më shumë se 50 m mbi tokë.

3. Ngritja dhe ulja e deltaplanëve apo paraglajdëve në vendet për trajnim lejohet vetëm me pëlqimin e pronarit apo shfrytëzuesit të tokës.

4. Shfrytëzimi i vendeve për trajnim në një hapësirë ajrore të kontrolluar nuk lejohet.

Neni 16 **Kushtet, miratimi dhe regjistrimi i vendeve për ngritje dhe ulje**

1. Vendet për ngritje dhe ulje duhet të mundësojnë ngritje dhe ulje të sigurt të deltaplanëve dhe paraglajdëve.

2. Vendet për ngritje dhe për ulje që ndodhen jashtë zonave të kontrolluara dhe nuk janë të miratuara nga AAC-ja do të përdoren nga pilotët nën përgjegjësinë e tyre, duke siguruar lejen e pronarit të tokës, si edhe miratimin e autoriteteve vendore.

3. Për vendet për ngritje dhe ulje që shfrytëzohen për aktivitetet e organizuara të fluturimit, trajnimet e fluturimit dhe ato që përdoren më shumë se pesë herë në muaj për fluturimet e lira do të dorëzohet në AAC kërkesë për miratim paraprak për shfrytëzimin e tyre.

4. Përveç kërkesës për miratimin e vendit për ngritje dhe ulje, subjektet duhet të dorëzojnë:

a) opinionin e pilotëve instruktorë për vlerësimin mbi provueshmërinë e vendndodhjes së përzgjedhur për qëllimin e kërkuar;

b) pëlqimin e pronarit apo shfrytëzuesit të tokës në të cilën gjendet vendi për ngritje apo ulje;

c) miratimin e bashkisë në juridiksionin e së cilës ndodhet vendi për ngritjen/uljen e deltaplanëve dhe paragljadeve;

d) nëse vendi për ngritje apo ulje gjendet në një zonë të mbrojtur (park nacional), opinionin e ministrisë përkatëse në lidhje me ndikimin që mund të ketë vendi për ngritje apo ulje nga pikëpamja e mbrojtjes së mjedisit;

e) dakordësinë/pëlqimin e operatorit të aerodromit dhe ofruesit të shërbimeve të lundrimit ajror, nëse vendi për ngritje apo ulje është vendosur në zonën e aerodromit dhe pranë tij;

f) udhëzimet për shfrytëzimin e vendit për ngritje apo ulje që përmbajnë:

i. informacione të përgjithshme:

- qëllimi i vendit për ngritje apo ulje;
- pozicioni i vendit për ngritje apo ulje;
- forma dhe madhësia e vendit për ngritje apo ulje;
- rrugët për afrim (qasje) në vendin për ngritje apo ulje;
- emri dhe adresa e operatorit për vendin për ngritje apo ulje;

ii. shënjimin e vendit për ngritje apo ulje:

- vendi për ngritje;
- vendi për ulje;

iii. karakteristikat meteorologjike;

iv. organizimin e fluturimit:

- fluturimi në zonën e vendit për ngritje apo ulje;
- vendi alternativ për ulje;
- koordinimi dhe njoftimi me ofruesin e shërbimeve të lundrimit ajror kur vendi për ngritje apo ulje është vendosur në afërsi të një zone të kontrolluar;

v. sigurimin e fluturimit:

- përshkrimi i pajisjeve në vendin për ngritje apo ulje, nëse ka ndonjë;
- ofrimi i asistencës emergjente mjekësore;
- pajisjet për meteorologji;
- procedurat për rastet emergjente;

vi. hartat:

- harta topografike me shkallë 1:50.000 me vendndodhjen e shënuar të vendit për ngritje apo ulje dhe të zonës përkatëse për shfrytëzim të hapësirës ajrore;
- skica e vendit për ngritje apo ulje me një shkallë të përafërt prej 1:5.000;

vii. pëlqimin e ofruesit të shërbimeve të lundrimit ajror në lidhje me pozitën e vendit për ngritje dhe ulje.

5. Aplikuesve që i plotësojnë kërkesat e kësaj rregulloreje iu lëshohet miratimi me shkrim për shfrytëzimin e vendit për ngritje apo ulje.

6. Afatet e kërkesave për miratimin e vendeve të ulje-ngritjes dhe zonave të fluturimit, do të përcaktohen më në detaje në një procedurë të brendshme të AAC-së.

7. AAC-ja mban regjistrat e vendeve të miratuara për ngritje dhe ulje, që do të shfrytëzohen vetëm për aktivitetet e organizuara, trajnimet e fluturimit, si edhe ato që do të shfrytëzohen për fluturime të lira më shumë se pesë herë në muaj.

1. Për ngritje duhet të zbatohen rregullat në vijim:
 - a) ngritja në hapësirën ajrore rreth pikës së nisjes duhet të jetë pa pengesa;
 - b) distanca në mes të dy deltaplanëve apo paraglajdëve dhe intervali kohor në mes të ngritjeve në të njëjtën pikë duhet të jetë e tillë që të garantojë ngritje të sigurt.
2. Për fluturimin në të njëjtën lartësi të dy pilotëve përballë, duhet të aplikohen rregullat në vijim:
 - a) kur dy deltaplanë apo paraglajdë fluturojnë në të njëjtën lartësi apo afër së njëjtës lartësi me njëritjetrin, të dy deltaplanët apo paraglajdët duhet të kthehen në anën e djathtë, në mënyrë që distanca në mes tyre të jetë të paktën 50 metra. Në të gjitha rastet, për të njëjtën kategori deltaplani, piloti që shikon i pari këtë situatë i lejon tjetrit të drejtën e trafikut me manovrimin e mësipërm. Po ashtu deltaplanët me motor lejojnë të drejtën e trafikut për deltaplanët pa motor;
 - b) kur dy deltaplanë apo paraglajdë fluturojnë në të njëjtën lartësi apo afër së njëjtës lartësi me njëritjetrin dhe me anim në krah të tyre përparësi ka ai me anim në krahun e tij të djathtë. Deltaplani apo paraglajdi me anim në krahun e tij të majtë duhet të kthehet në të djathtë me anim për të siguruar distancën e nevojshme ndërmjet tyre prej të paktën 50 metra;
 - c) pilotët e deltaplanëve duhet të shmangin fluturimin në afërsi, përballë, pranë, lartë poshtë njëri-tjetrit.
3. Për parakalim duhet të aplikohen rregullat në vijim:
 - a) deltaplani apo paraglajdi më i ngadalshëm ka përparësi;
 - b) kur deltaplani apo paraglajdi që fluturon me shpejtësi më të madhe ajrore, takon për afërsisht në të njëjtën lartësi, deltaplanin apo paraglajdin tjetër që fluturon në të njëjtin drejtim me shpejtësi më të vogël ajrore, ai mund ta tejkalojë atë duke u kthyer djathtas;
 - c) deltaplani apo paraglajdi nuk duhet të tejkalojë deltaplanin apo paraglajdin tjetër pranë tij me anim, nëse animi është e vendosur në anën e djathtë në raport me drejtimin e fluturimit;
 - d) nëse animi është në anën e majtë në raport me drejtimin e fluturimit, tejkalimi lejohet, me kusht që deltaplani apo paraglajdi që fluturon me shpejtësi më të madhe ajrore e tejkalon deltaplanin apo paraglajdin me shpejtësi më të ulët ajrore nga ana e djathtë;
 - e) në të gjitha rastet, kur deltaplani/paraglajdëri është në rrotullim, parakalimi kryhet nga ana e jashtme e rrotullimit/kthesës së paraglajdërit përpara.
4. Gjatë kryqëzimit të vijave të fluturimit të deltaplanëve apo paraglajdëve duhet të aplikohen rregullat në vijim:
 - a) me kryqëzim të vijave të fluturimit nënkuptohet kur vija e fluturimit të një deltaplani apo paraglajdi kryqëzohet me vijën e fluturimit të një deltaplani apo paraglajdi tjetër në kënd prej 70° deri në 160°;
 - b) kur ndodh kryqëzimi i vijave të fluturimit të deltaplanëve apo paraglajdëve që fluturojnë për afërsisht në të njëjtën lartësi, përparësi ka deltaplani apo paraglajdi që vjen nga ana e djathtë e deltaplanit apo paraglajdit tjetër. Deltaplani apo paraglajdi që nuk ka përparësi duhet të kthehet në mënyrë që t'ia lëshojë rrugën atij që ka përparësi.
5. Për fluturimin në të njëjtën rrymë termike duhet të aplikohen rregullat në vijim:
 - a) kur disa deltaplanë apo paraglajdë, fluturojnë në të njëjtën rrymë termike, përparësi ka ai që ka filluar rrotullimin i pari;
 - b) kur një pilot deltaplani hyn në rryma ajrore termike, duhet të futet në rrotullim sipas drejtimin të rrotullimit të vendosur nga piloti i deltaplanit para tij n.q.s. ka, pavarësisht lartësisë që kanë deltaplanët në rrymën termike;
 - c) deltaplanët apo paraglajdët në rrymat termike, duhet të rrotullohen në të njëjtin drejtim (majtas apo djathtas).
6. Për ulje duhet të aplikohen rregullat në vijim:
 - a) Kur disa deltaplanë apo paraglajdë janë duke u ulur, në një interval të shkurtër kohor, në të njëjtin vend për ulje, përparësi ka ai që gjendet në lartësinë më të ulët, përveç nëse një deltaplan apo paraglajd tjetër është:

- në fazën finale të uljes; apo
- në rrezik.

7. Në të gjitha situatat e tjera gjatë fluturimit, duhet të aplikohen dispozitat e Rregullave të ajrit, në përputhje me aneksin 2 të ICAO-s, transpozuar në udhëzimin e ministrit të Transporteve nr. 83, datë 1.8.2012 “Për miratimin e rregullores mbi rregullat e ajrit”.

Neni 18

Pajisjet e nevojshme

1. Pajisjet vijuese duhet të përdoren gjatë gjithë kohës për operimin me deltaplan apo paraglajd:

a) **helmeta:** gjatë fluturimit, personi që drejton deltaplanin apo paraglajdin duhet të mbajë helmetë të përshtatshme mbrojtëse;

b) **parashuta për shpëtim:** deltaplani apo paraglajdi nuk duhet të fluturohet më lart se 10 metra mbi tokë nëse mjeti ajror ose piloti nuk ka parashutë për shpëtim. Parashuta për shpëtim duhet të ripaketohet të paktën një herë në vit apo më shpesh nëse ashtu e saktëson prodhuesi. Ripaketimin e bën personi i autorizuar nga prodhuesi apo personi i autorizuar për ripaketimin e parashutave për shpëtim. Ripaketimi konfirmohet duke e shkruar datën në librin e shërbimit të parashutës dhe duke u nënshkruar nga personi që e ka kryer ripaketimin, si dhe piloti përdorues;

c) **radio-komunikimi:** gjatë trajnimit të fluturimit, piloti student duhet të ketë lidhje të radio-komunikimit me instruktorin e fluturimit;

d) **matësi i lartësisë (altimetër):** kur personi që drejton deltaplanin apo paraglajdin fluturon në lartësi mesatare apo të larta, në veçanti gjatë mbi- fluturimeve, duhet të ketë pajisje për matjen e lartësisë.

Neni 19

Organizatori i autorizuar i aktivitetit të planifikuar

1. Çdo aktivitet i fluturimit i organizuar me deltaplan apo paraglajd duhet të mbikëqyret nga organizatori i autorizuar i aktivitetit të planifikuar dhe të njoftohet prej tij në AAC. Organizatori i autorizuar i aktivitetit të planifikuar duhet të jetë i moshës madhore dhe duhet të ketë licencë të vlefshme të pilotit të deltaplanit apo paraglajdit, si dhe kur fluturon me pilotët studentë ai/ajo duhet të ketë kategorizim të vlefshëm të instruktorit të fluturimit.

2. Detyrat e organizatorit të autorizuar të aktivitetit të planifikuar janë si në vijim:

a) verifikimi i kushteve atmosferike në vendin për ngritje, apo kur është i parashikueshëm, edhe në vendin për ulje;

b) njoftimin pranë AAC-së, të paktën 15 ditë para zhvillimit të aktivitetit, si dhe njoftimin e fillimit/mbylljes së aktivitetit ditor tek ofruesi i shërbimeve të lundrimit ajror;

c) marrja e vendimeve për fillimin, ndërprerjen apo përfundimin e aktivitetit të fluturimit;

d) kujdesi për rregullin dhe disiplinën në vendin për ngritje, apo kur është i parashikueshëm, edhe në vendin për ulje;

e) para fluturimit, kryerja e kontrollit të dokumentacionit të fluturimit të personave që dëshirojnë të fluturojnë;

f) para fluturimit, bëhet inspektimi vizual i deltaplanëve apo paraglajdëve, për gjendjen teknike dhe pajisjet e përdorura;

g) ndalimi i përdorimit të deltaplanëve dhe paraglajdëve me defekt;

h) ndalimi i fluturimit të personit, kur konstatojnë që:

- ai/ajo nuk është mendërisht apo fizikisht i aftë për të fluturuar; dhe/ose
- ai/ajo është qartësisht nën ndikimin e alkoolit, drogës apo substancave tjera të ndaluara; dhe/ose

- ai/ajo i shkel rregullat para fillimit të fluturimit, apo ndryshe rrezikon sigurinë e fluturimit;

- ai/ajo nuk është pjesëtar i aktivitetit të organizuar.

3. Operatori i vendit të ngritjes dhe uljes është i detyruar të vendosë një tabelë me karakteristikat e vendit për ngritje dhe ulje, numrat e telefonit për njoftimin e shfrytëzimit të tij dhe numrat e telefonit për thirrjet emergjente. Pilotët e deltaplanit apo paraglajdit duhet të njoftojnë operatorin e vendit për ngritje apo ulje dhe të kërkojnë miratim për shfrytëzimin e tij.

4. Organizatori duhet të paraqesë pranë AAC një planifikim vjetor për shfrytëzimin sezonal të zonave të fluturimit të publikuara në AIP.

5. Detyrat e organizatorit të autorizuar të aktivitetit të planifikuar të referuara në paragrafin 2 të këtij neni duhet të aplikohen edhe për instruktorët e fluturimit gjatë trajnimit praktik (fluturimit), me kusht që instruktori i fluturimit është përgjegjës edhe për:

a) kontrollimin nëse studentët për licencë piloti për deltaplan apo paraglajd janë të regjistruar në evidencat e studentëve dhe të pajisur me pajisjet e kërkuara;

b) ndarjen e detyrave pilotëve studentë në kuadër të programeve të aprovuara të trajnimit dhe mbikëqyrjen e fluturimeve të tyre me deltaplan dhe paraglajd.

Neni 20

Fluturimi akrobatik

1. Fluturimi akrobatik lejohet vetëm nëse deltaplani apo paraglajdi është i projektuar/prodhuar për fluturime të tilla, apo në përputhje me udhëzimet e prodhuesit për llojin e veçantë të deltaplanit apo paraglajdit.

2. Ndalohet fluturimi akrobatik mbi fshatra, rrugë, hekurudha, teleferikë, linja elektrike, ndërtesa dhe grupe të njerëzve.

3. Fluturimet akrobatike, përveç atyre në paragrafin 2 të këtij Neni duhet të kryhen mbi lartësinë minimale të sigurisë.

Neni 21

Trajnimi

1. Kandidati duhet ta përfundojë trajnimin teorik dhe praktik (fluturimin) për marrjen e licencës së pilotit për deltaplan apo paraglajd apo të kategorizimit përkatës sipas programit të miratuar, në organizatën e miratuar për trajnim të pilotëve për deltaplanë dhe paraglajdë. Nëse kandidati e ka përfunduar trajnimin teorik dhe praktik (fluturimi) në një organizatë të miratuar për trajnim jashtë Republikës së Shqipërisë, AAC-ja do të përcaktojë nëse programi sipas të cilit është kryer trajnimi i plotëson kërkesat e përcaktuara në shtojcën 2 të kësaj rregulloreje.

2. Programet standarde për trajnimin teorik dhe praktik (fluturimin) për marrjen e licencës së pilotit për deltaplan dhe paraglajd apo të kategorizimit përkatës janë përcaktuara në shtojcën 2 të kësaj rregulloreje. Sipas këtyre programeve kornizë, secila organizatë e trajnimit zhvillon programin e vet të hollësishëm të trajnimit. Programi i tillë i trajnimit duhet të miratohet nga AAC-ja.

3. Para miratimit nga AAC-ja, programi i hollësishëm i trajnimit duhet të vlerësohet nga organizata e cila e kryen trajnimin, apo personi përgjegjës për trajnimin brenda organizatës duhet të përcaktojë dhe deklarojë:

a) përputhjen e programit të trajnimit me nevojat dhe kapacitetet e organizatës së trajnimit;

b) përputhjen e programit të trajnimit me këtë rregullore, me programin kornizë të trajnimit dhe me standardet në fuqi;

c) nevojën periodike për modifikimin apo ndryshimin e programit të trajnimit, të paktën një herë në vit për të vërtetuar efektshmërinë e tij, përshtatjen ndaj nevojave dhe kapaciteteve të organizatës dhe respektimin e standardeve në fuqi;

d) para trajnimit, kandidati i mitur duhet t'i dorëzojë organizatës së miratuar për trajnim të pilotëve për deltaplan apo paraglajd miratimin me shkrim të prindit apo kujdestarit.

Neni 22

Pilotët studentë

1. Para fluturimit të parë me instruktor të autorizuar të fluturimit, piloti student duhet të jetë të paktën 15 vjeç.
2. Nën mbikëqyrjen e instruktorit të autorizuar të fluturimit, deltaplani apo paraglajdi që drejtohet nga piloti student, regjistrohet në librin e evidencës së organizatës së miratuar të trajnimit, kusht që ai/ajo të jetë nën trajnim për marrjen e licencës për deltaplan apo paraglajd, për kategorinë përkatëse të avionit.
3. Njësitë mësimore dhe vërtetimet gjatë trajnimit duhet të shënohen përkatësisht në ditarin e trajnimit apo në ditarin e pilotëve student.
4. Piloti student mund të fluturojë vetëm, nëse ka certifikatën e vlefshme mjekësore LAPL të lëshuar në përputhje me rregullat në fuqi për kërkesat mjekësore për licencimin e ekuipazhit të fluturimit.

Neni 23

Përvoja e nevojshme

Kandidati që kërkon licencën e pilotit për deltaplan apo paraglajd duhet të ketë të paktën 10 orë, kohë të përgjithshme të fluturimit si pilot student në deltaplan apo paraglajd, duke përfshirë të paktën:

- a) 60 fluturime të suksesshme, secila me kohëzgjatje më të madhe se 5 minuta, nga të cilët më shumë se 30 fluturime mund të bëhen në mënyra të ndryshme të ngritjes në të cilën kandidati do t'i nënshtrohet provimit, nëse organizata e miratuar e kryen trajnimin i cili përmban mënyra të ndryshme të ngritjes;
- b) 5 fluturime nga të cilat secila është të paktën 1 orë.

Neni 24

Provimi për marrjen e licencës së pilotit të deltaplanit apo paraglajdit

1. Para se t'i nënshtrohet provimit për marrjen e licencës së pilotit të deltaplanit apo paraglajdit, kandidati duhet të jetë të paktën 16 vjeç.
2. Provimi për marrjen e licencës së pilotit të deltaplanit apo paraglajdit përbëhet nga provimi teorik dhe praktik (fluturimi).
3. Në përputhje me privilegjet të cilat i merr mbajtësi i licencës së pilotit të deltaplanit apo paraglajdit, kandidati duhet të demonstrojë nivelin e njohurive teorike në lëndët vijuese:
 - a) teoria e fluturimit (aerodinamika dhe mekanika e fluturimit);
 - b) konstruksioni dhe materialet;
 - c) meteorologjia;
 - d) rregullat e ajrit dhe rregulloret;
 - e) njohuri mbi organizimin e hapësirës ajrore shqiptare;
 - f) teknikat e fluturimit;
 - g) situatat e rrezikshme dhe procedurat e jashtëzakonshme;
 - h) dhënia e ndihmës së parë.
4. Verifikimi i njohurive teorike bëhet me shkrim. Pyetjet përzgjidhen nga AAC-ja, nga katalogu i pyetjeve.

Neni 25

Provimi teorik

1. Kandidati duhet t'i nënshtrohet provimit të plotë teorik, për marrjen e licencës së pilotit të deltaplanit apo paraglajdit apo të kategorizimit përkatës, të organizuar dhe zhvilluar nga AAC-ja.

2. Për t'iu nënshtrohet pjesës teorike të provimit, kandidati duhet të ketë rekomandimin me shkrim të organizatës së aprovuar për trajnim të pilotëve të deltaplanit apo paraglajdit, në të cilën është zhvilluar trajnimi, pas përfundimit të suksesshëm të të gjitha elementeve të nevojshme të trajnimit teorik. Rekomandimi i lëshuar nga organizata e miratuar për trajnim të pilotëve për deltaplan apo paraglajd është i vlefshëm 12 muaj. Nëse gjatë kësaj periudhe kandidati nuk i nënshtrohet provimit teorik, ai/ajo duhet të ofrojë dëshmi për trajnimin shtesë të kryer nga organizata e miratuar për trajnim të pilotëve për deltaplan apo paraglajd.

3. Kandidati e kalon me sukses pjesën teorike të provimit nëse ka arritur të paktën 75% të numrit të përgjithshëm të pikëve. Pikët jepen vetëm për përgjigjet e sakta.

4. Kandidati duhet të përsërisë tërë provimin teorik nëse pas tentimit të katërt nuk e ka kaluar ndonjërin lëndë, apo nëse ka kaluar periudha prej 18 muajve kalendarikë që kur kandidati ka aplikuar për herë të parë për provim. Para riaplikimit për pjesën teorike të provimit kandidati duhet, në përputhje me rekomandimet e AAC-së, të kryejë trajnime shtesë në organizatën e miratuar për trajnim të pilotëve për deltaplan apo paraglajd.

5. Suksesi i pjesës teorike të provimit është i vlefshëm për periudhën prej 12 muajve nga data e kryerjes me sukses të tërë provimit teorik nga kandidati. Nëse gjatë kësaj periudhe kandidati nuk i nënshtrohet provimit praktik (fluturimit), atëherë ai duhet ta përsërisë të gjithë provimin teorik.

Neni 26

Provimi praktik

1. Para aplikimit për provimin praktik final (fluturimin) me një ekzaminues të miratuar nga AAC-ja, për marrjen e licencës së pilotit për deltaplan ose paraglajd ose të kategorizimit përkatës, aplikuesi duhet të kalojë me sukses provimin teorik.

2. Për të aplikuar për provimin praktik (fluturimin), kandidati duhet të ketë rekomandimin me shkrim nga organizata e miratuar e trajnimit për fluturim me deltaplan apo paraglajd, në të cilën është kryer trajnimi, pas përfundimit me sukses të të gjitha elementeve të nevojshme për trajnimin praktik (fluturimin).

3. Kandidati që merr licencën apo kategorizimin duhet të demonstrojë me sukses nivelin e kompetencës si pilot i deltaplanit apo paraglajdit, duke i zhvilluar procedurat dhe ushtrimet përkatëse në përputhje me privilegjet e licencës së pilotit të deltaplanit apo paraglajdit apo të kategorizimit përkatës.

4. Në provimin praktik (fluturim) do të përdoret i njëjti tip i deltaplanit apo paraglajdit, me të cilin kandidati ka kryer trajnimin.

5. Provimi praktik (fluturimi) është i ndarë në disa seksione që paraqesin fazat e ndryshme të fluturimit me deltaplan apo paraglajd. Përmbajtja e provimit praktik (fluturimit) është dhënë në shtojcën 3 të kësaj rregulloreje. Kandidati duhet të kalojë me sukses të gjitha pjesët e seksioneve. Nëse kandidati nuk e kalon një seksion, ai mund t'i nënshtrohet përsëri atij seksioni. Do të konsiderohet që nuk e ka kaluar me sukses provimin praktik (fluturimin), nëse kandidati nuk e kalon më shumë se një seksion të provimit.

6. Do të konsiderohet që nuk e ka kaluar me sukses provimin praktik (fluturimin), nëse gjatë përsëritjes së provimit kandidati nuk e kalon cilindo seksion, duke i përfshirë edhe seksionet që janë kaluar me sukses në tentimet e mëparshme.

7. Nëse gjatë dy tentativave paraprake kandidati nuk i ka kaluar me sukses të gjitha seksionet e provimit praktik (fluturimit), ai dërgohet për trajnim praktik (fluturim) shtesë, sipas rekomandimeve me shkrim të ekzaminuesit.

Neni 27

Aplikimi, rivleftësimi apo rinovimi i licencës apo kategorizimit përkatës

1. Aplikimi për lëshimin e licencës së pilotit të deltaplanit ose paraglajdit ose kategorizimit përkatës, si dhe për rivleftësimin apo rinovimin e kategorizimit përkatës, i paraqitet AAC-së në formën dhe mënyrën e përshkruar nga AAC-ja. Aplikimi shoqërohet me dëshmi të përmbushjes së kushteve për pilotë të deltaplanit apo paraglajdit dhe/ose kategorizimit të duhur, ose për rivleftësimin apo rinovimin e kategorizimit përkatës siç është përcaktuar në këtë rregullore dhe në rregullat kombëtare në fuqi për kërkesat mjekësore për licencimin e ekuipazhit të fluturimit.

2. Çfarëdo kufizimi apo zgjerimi i privilegjeve që jepet me licencë apo kategorizim përkatës, duhet të regjistrohet në licencë dhe certifikohet nga AAC-ja.

3. AAC-ja nuk i lëshon, në të njëjtën kohë, për të njëjtin person, më shumë se një licencë të vlefshme për pilot të deltaplanit apo paraglajdit.

4. Licenca për pilot të deltaplanit apo paraglajdit lëshohet në formën e përcaktuar me shtojcën 5 të kësaj rregulloreje.

Neni 28

Ushtrimi i privilegjeve

1. Privilegj i mbajtësit të licencës së pilotit të deltaplanit apo paraglajdit është drejtimi i pavarur i deltaplanit apo paraglajdit.

2. Ushtrimi i privilegjeve të dhëna nga një licencë do të jetë i varur nga vlefshmëria e kategorizimeve që përfshihen aty dhe e certifikatës mjekësore. Certifikata mjekësore për pilotët e paraglajdëve dhe deltaplanëve (LAPL) lëshohet në përputhje me kërkesat mjekësore të parashikuara në urdhrin e ministrit nr. 250, datë 12.9.2014.

3. Me përjashtim të paragrafit 1 të këtij neni, një paraglajd, ose deltaplan mund të operohet nga një student nën mbikëqyrjen e instruktorit të fluturimit.

4. Privilegjet e mbajtësit të licencës së pilotit të deltaplanit apo paraglajdit kufizohen në fluturimet për operime jo komerciale deri në përmbushjen e kushteve vijuese:

- a) mosha madhore;
- b) përvoja e fluturimit prej së paku 200 orë fluturimi dhe 200 ngritje e ulje;
- c) kalimi me sukses i provimit teorik dhe praktik për fluturim me mjet dyvendësh (tandem) me pasagjer nga ekzaminuesi i autorizuar.

5. Pavarësisht kushteve të paragrafit 3 të këtij neni, mbajtësi i licencës së pilotit të deltaplanit dhe paraglajdit me kategorizim të instruktorit të fluturimit mund të paguhet, për:

- a) trajnimin e kandidatëve për licencë të pilotit të deltaplanit apo paraglajdit apo për kategorizimin përkatës;
- b) verifikimin e aftësive të fluturimit të mbajtësit të licencës së pilotit të deltaplanit ose paraglajdit ose të kategorizimit përkatës.

6. Privilegjet e mbajtësit të licencës së pilotit të deltaplanit apo paraglajdit janë të kufizuara vetëm në kushtet VMC gjatë ditës.

Neni 29

Detyrimi i mbajtjes së dokumenteve dhe ofrimit për inspektim

1. Mbajtësi i licencës së pilotit të deltaplanit apo paraglajdit gjithmonë duhet të mbajë me vete dokumentet e mëposhtme:

- a) licencën e tij/saj të vlefshme;
- b) certifikatën e vlefshme mjekësore kur ushtron privilegjet e lejuara me licencë;
- c) evidencën e sigurisë teknike të paraglajdërit/deltaplanit.

2. Pilotët apo pilotët studentë të deltaplanit apo paraglajdit gjithmonë duhet të mbajnë me vete dokumentet e tyre të identifikimit.

3. Piloti apo piloti student i deltaplanit apo paraglajdit gjithmonë duhet t'i ofrojë përfaqësuesit të autorizuar të AAC-së dokumentet e përmendura në paragrafin 1 dhe 2 të këtij neni dhe ditarin e fluturimeve.

4. Gjatë fluturimeve të pavarura individuale, piloti student gjithmonë duhet të ketë me vete autorizimin me shkrim të instruktorit të fluturimit për kryerjen e fluturimeve solo në deltaplan apo paraglajd, evidencën e sigurisë teknike të paraglajdërit/deltaplanit.

5. Përveç dokumenteve referuar paragrafit 1 të këtij neni, piloti i mjetit dyvendësh duhet të ketë dokumentet e mëposhtme:

- a) procedurën e informimit dhe përmbajtjen e informacionit për udhëtarin; dhe
- b) deklaratën e firmosur sipas nenit 4, pika 7/a, të kësaj rregulloreje.

Neni 30

Ditari i fluturimeve

1. Piloti apo piloti student i deltaplanit apo paraglajdit duhet t'i shënojë të gjitha detajet e fluturimeve në ditarin e fluturimeve në formën dhe mënyrën siç është përshkruar në shtojcën 4 të kësaj rregulloreje.

2. Përgjegjësia për vërtetësinë e shënimeve në ditarin e fluturimeve i mbetet pilotit apo pilotit student të deltaplanit apo paraglajdit dhe instruktorit të fluturimit, i cili i certifikon shënimet në ditar.

Neni 31

Revokimi, pezullimi dhe kufizimet e licencave dhe kategorizimeve

1. AAC-ja mund të revokojë, pezullojë apo kufizojë licencën e pilotit të deltaplanit apo paraglajdit dhe kategorizimin përkatës, të lëshuar në përputhje me këtë rregullore, nëse konstatohet që piloti nuk i plotëson kushtet e përcaktuara në këtë rregullore, rregullat kombëtare në fuqi për kërkesat mjekësore për licencimin e ekuipazhit të fluturimit apo në ndonjë akt tjetër ligjor kombëtar i cili është i aplikueshëm.

2. Kur AAC-ja vendos të revokojë, të pezullojë apo të kufizojë licencën e pilotit të deltaplanit apo paraglajdit dhe/apo kategorizimin përkatës, piloti i deltaplanit apo paraglajdit menjëherë dhe pa vonesë duhet t'ia kthejë licencën AAC-së.

3. Për të ruajtur sigurinë e fluturimeve në hapësirën e Republikës së Shqipërisë, krahas revokimit, pezullimit apo kufizimit të licencës së pilotit, në rastet e mëposhtme, si:

- a) fluturim në zona të ndaluara në hapësirat e klasifikuara si klase G sipas publikimeve aeronautike;
- b) fluturim i pakoordinuar me autoritetet e aviacionit në zona të kontrolluara;
- c) mosnjoftimin e operatorit të autorizuar për fillimin e operimeve në zona të miratuara nga AAC-ja;
- d) ngritje/ulje në zona të pa miratuara nga AAC-ja.

4. AAC-ja duhet të njoftojë strukturat e policisë së rendit, nëse konstaton raste të ngjarjeve që përbëjnë vepra penale dhe cenim të sigurisë dhe rendit publik. Njoftimi kryhet me qëllim vijimin e ndjekjes nga këto struktura të veprimeve procedurale mbi rrethanat e ngjarjes dhe vënien para përgjegjësisë ligjore të autorëve.

Neni 32

Raportimi i ngjarjeve

1. Të gjitha aksidentet/incidentet serioze që ndodhin në fluturimet me paraglajdë dhe deltaplanë me konsekuencë dëmtime të pajisjeve fluturuese dhe/ose të njerëzve duhet të

raportohen tek Organi Kombëtar i Investigimit të Aksidenteve dhe Incidenteve Ajrore (OKIIA) dhe AAC-ja.

2. Një ngjarje (*air prox*), sipas së cilës, në këndvështrimin e pilotit një mjet fluturues tjetër mund të kishte qenë një faktor në cënimin e sigurisë së fluturimit, duhet raportuar tek AAC-ja.

3. Të gjitha ngjarjet që kanë të bëjnë me mjetet fluturuese të cilat mund të cenojnë funksionimin e mjetit, duhet të raportohen tek AAC-ja.

4. Këto raportime, duhet të bëhen në formën dhe mënyrën e përcaktuar nga autoritetet kompetente.

5. Afatet e raportimeve, sipas nivelit të rrezikut të ngjarjes, do të jenë nga 24 deri në 72 orë.

Neni 33

Afati i vlefshmërisë së licencave

1. Licencat e pilotëve të deltaplanit dhe paraglajdit lëshohen pa afat.

2. Mbajtësi i licencës ka të drejtën e ushtrimit të privilegjeve që jepen me licencën e pilotit të deltaplanit apo paraglajdit, nëse gjatë 24 muajve të fundit ai/ajo ka kryer të paktën 8 orë kohë të fluturimit dhe 15 ngritje e ulje.

3. Nëse piloti i deltaplanit apo paraglajdit dështon në përmbushjen e kushteve të përcaktuara në paragrafin 2 të këtij Neni, për t'i mbajtur privilegjet e dhëna, ai/ajo duhet të kalojë provimin e aftësive të fluturimit nën mbikëqyrjen e ekzaminuesit të fluturimit të deltaplanit apo paraglajdit.

Neni 34

Marrja dhe vlefhtësimi i kategorizimeve

1. Piloti i deltaplanit apo paraglajdit mund të marrë kategorizimet në vijim:

Kategorizimin "T": instruktor i fluturimit i deltaplanit/paraglajdit;

Kategorizimin "D": pilot dyvendësh (tandem) i deltaplanit/paraglajdit;

Kategorizimin "T": pilot testues i deltaplanit/paraglajdit;

Kategorizimin "A": fluturim akrobatik me deltaplan/paraglajd.

2. Periudha e vlefshmërisë së secilit kategorizim është 4 (katër) vjet.

3. Për rivlefhtësimin e kategorizimit, aplikuesi duhet të dorëzojë si në vijim:

a) dëshminë e kryerjes së të paktën 40 orëve kohë të fluturimit në deltaplan/paraglajd gjatë periudhës së vlefshmërisë së kategorizimit;

b) certifikatën e gjendjes shëndetësore.

4. Nëse gjatë periudhës së vlefshmërisë së kategorizimit, piloti nuk i plotëson kushtet e përcaktuara, kategorizimi do të quhet i pavlefshëm derisa të plotësohen kushtet.

5. Nëse piloti ushtron privilegjet e kategorizimit përkatës gjatë kohës që ky kategorizim është i pavlefshëm, AAC-ja do të zbatojë parashikimet e nenit 31 të kësaj rregulloreje.

Neni 35

Kategorizimi për pilotin e mjetit dyvendësh

1. Piloti i deltaplanit apo paraglajdit mund të kryejë fluturime si pilot i një mjeti dyvendësh (*tandem*) vetëm nëse ai zotëron kategorizimin përkatës.

2. Para se t'i nënshtrohet provimit për marrjen e kategorizimit për pilot të një mjeti dyvendësh, aplikuesi duhet të jetë të paktën 18 vjeç, duhet të posedojë licencën e pilotit të deltaplanit/paraglajdit për të paktën 2 (dy) vite dhe duhet të ketë përfunduar një kohë të përgjithshme të fluturimit prej të paktën 100 orë të fluturimit në deltaplan përkatësisht në paraglajd, dhe të ketë kryer të paktën dhjetë fluturime të ndryshme përkatësisht në deltaplan/paraglajd.

3. Gjatë trajnimit për marrjen e kategorizimit për pilot të një mjeti dyvendësh, aplikuesi duhet të kryejë trajnim shtesë teorik e praktik (fluturim) sipas programit të miratuar të trajnimit në një organizatë të miratuar për trajnimin e pilotëve të deltaplanit apo paraglajdit.

4. Pjesa teorike dhe praktike (fluturimi) e provimit për marrjen e kategorizimit për pilot të një mjeti dyvendësh në deltaplan apo paraglajd përmban elementet e saktësuara në shtojcën 3 të kësaj rregulloreje.

5. Nëse piloti mban kategorizimin e instruktorit të fluturimit apo kategorizimin e pilotit testues për deltaplan, përkatësisht për paraglajd, pjesa teorike e provimit të tij/saj për kategorizimin për pilot të një mjeti dyvendësh për deltaplan apo paraglajd i pranohet.

Neni 36

Kategorizimi për fluturim akrobatik

1. Piloti i deltaplanit apo paraglajdit mund të kryejë fluturime akrobatike vetëm nëse ai mban kategorizimin përkatës.

2. Para se t'i nënshtrohet provimit për marrjen e kategorizimit për fluturim akrobatik, aplikuesi duhet të jetë të paktën 18 vjeç, duhet të ketë licencën e pilotit të deltaplanit/paraglajdit për të paktën 2 (dy) vjet dhe të ketë përfunduar një kohë të përgjithshme të fluturimit prej të paktën 100 orë të fluturimit përkatësisht në deltaplan/paraglajd.

3. Gjatë trajnimit për marrjen e kategorizimit për fluturim akrobatik, aplikuesi duhet të kryejë trajnim shtesë teorik e praktik (fluturim) sipas programit të miratuar të trajnimit në një organizatë të miratuar për kategorizimin e pilotëve të deltaplanit/paraglajdit.

4. Pjesa teorike dhe praktike (fluturimi) e provimit për marrjen e kategorizimit për fluturim akrobatik në deltaplan/paraglajd përmban elementet e saktësuara në shtojcën 3 të kësaj rregulloreje.

Neni 37

Kategorizimi për instruktor të fluturimit

1. Piloti i deltaplanit/paraglajdit mund të kryejë trajnim të pilotëve student vetëm nëse ai ka kategorizim përkatës të instruktorit të fluturimit.

2. Para se t'i nënshtrohet provimit për marrjen e kategorizimit të instruktorit të fluturimit, aplikuesi duhet të jetë të paktën 21 vjeç dhe duhet të jetë mbajtës i licencës së pilotit të deltaplanit/paraglajdit për së paku 2 (dy) vjet dhe duhet të ketë përfunduar të paktën 200 orë kohë të fluturimit dhe të ketë kryer të paktën 200 fluturime të ndryshme në deltaplan apo paraglajd përkatësisht, nga të cilët dhjetë fluturime duhet të jenë më të gjata se 50 km.

3. Gjatë trajnimit për marrjen e kategorizimit për instruktor të fluturimit, aplikuesi duhet të kryejë trajnim shtesë teorik e praktik (fluturim) sipas programit të trajnimit në një organizatë të miratuar të trajnimit për pilotët e deltaplanit apo paraglajdit.

4. Pjesa teorike dhe praktike (fluturimi) e provimit për marrjen e kategorizimit për instruktor të fluturimit për deltaplan/paraglajd përmban elementet e saktësuara në shtojcën 3 të kësaj rregulloreje.

5. Privilegji i mbajtësit të licencës së pilotit të deltaplanit apo paraglajdit me kategorizimin e instruktorit të fluturimit kufizohet në kryerjen e trajnimit teorik dhe praktik (fluturimit) për marrjen e licencës së pilotit të deltaplanit apo paraglajdit nën mbikëqyrjen e një instruktori me eksperiencë të fluturimit, derisa mbajtësi të ketë përmbushur si në vijim:

a) të paktën tri mësimdhënie të pavarura;

b) të ketë asistuar në 10 seanca të veçanta të trajnimit me studentë.

Kufizimi hiqet pas plotësimit të kushteve të parapara dhe bazuar në rekomandimin e instruktorit të fluturimit i cili e ka mbikëqyrur mbajtësin e licencës.

6. Privilegji i mbajtësit të kategorizimit të instruktorit të fluturimit kufizohet sipas kategorizimeve të shënuara në licencën e pilotit të deltaplanit/paraglajdit.

Neni 38

Kategorizimi për pilot testues

1. Piloti i deltaplanit apo paraglajdit mund të kryejë fluturime si pilot testues vetëm nëse ai/ajo mban kategorizimin përkatës.

2. Para se t'i nënshtrohet provimit për marrjen e kategorizimit për pilot testues, aplikuesi duhet të jetë të paktën 18 vjeç, duhet të mbajë licencën e pilotit të deltaplanit/paraglajdit për të paktën dy vite dhe duhet të ketë përfunduar një kohë të përgjithshme të fluturimit prej të paktën 200 orë të fluturimit në deltaplan përkatësisht në paraglajd, nga të cilat të paktën 100 orë të fluturimit në deltaplan përkatësisht në paraglajd i cili është i dedikuar për gara, dhe të ketë kryer të paktën 20 orë të fluturimit në secilin nga pesë llojet e ndryshme të deltaplanëve përkatësisht paraglajdëve.

3. Gjatë trajnimit për marrjen e kategorizimit për pilot testues, aplikuesi duhet të kryejë trajnim shtesë teorik e praktik (fluturim) sipas programit të miratuar të trajnimit në organizatën e miratuar për trajnimin e pilotëve të deltaplanit apo paraglajdit apo te prodhuesi i deltaplanëve përkatësisht paraglajdëve apo në qendrën e specializuar për testimin përkatësisht të deltaplanëve/paraglajdëve.

4. Pjesa teorike dhe praktike (fluturimi) e provimit për marrjen e kategorizimit për pilotë testues në deltaplan apo paraglajd përmban elementet e saktësuara në shtojcën 3 të kësaj rregulloreje.

Neni 39

Pranimi i licencave të huaja

1. Me kërkesë të mbajtësit, AAC-ja mund të lëshojë licencë shqiptare për pilotët e deltaplanit apo paraglajdit, në bazë të licencës së vlefshme të pilotit të deltaplanit apo paraglajdit që është lëshuar nga një shtet i huaj.

2. Kushtet për marrjen e licencës shqiptare bazuar në një licencë të vlefshme për pilot të paraglajdit/ deltaplanit të lëshuar nga një shtet i huaj, janë:

a) demonstrimi në AAC për njohuritë teorike të rregulloreve të aviacionit në fuqi;

b) kontrolli i aftësisë së fluturimit me një ekzaminues të autorizuar;

c) certifikata e vlefshme mjekësore;

d) koha e përgjithshme e fluturimit në deltaplan përkatësisht paraglajd dhe numri i kërkuar i fluturimeve që kërkohen për marrjen e licencës, siç përcaktohen në këtë rregullore.

3. Kushtet për marrjen e kategorizimeve ose privilegjeve në bazë të një kategorizimi ose privilegji të huaj të vlefshëm të deltaplanit/paraglajdit të lëshuara nga një shtet i huaj, janë:

a) një licencë piloti e lëshuar në përputhje me këtë rregullore;

b) koha e përgjithshme e fluturimit në deltaplan përkatësisht në paraglajd dhe numri i kërkuar i fluturimeve që kërkohen për marrjen e kategorizimit, siç përcaktohen në këtë rregullore;

c) kontrolli i aftësisë fluturuese me një ekzaminues të autorizuar.

4. Me kërkesë të mbajtësit, AAC-ja mund të validojë një licencë të lëshuar nga një shtet i huaj për pilotë të deltaplanit/paraglajdit apo kategorizimin përkatës. Periudha e vlefshmërisë së validimit nuk duhet të jetë më e gjatë se një vit apo deri në skadimin e vlefshmërisë së licencës primare apo të kategorizimit përkatës.

Neni 40

Ekzaminuesit

Autoriteti do të miratojë një pilot ekzaminues që do të kontrollojë dhe certifikojë:

a) provimet e aftësive praktike (*skill tests*); dhe

- b) kontrollet e aftësisë (*proficiency checks*).

Neni 41

Miratimi dhe revokimi i ekzaminuesve

1. Që një aplikant të miratohet si ekzaminues duhet të ketë:
 - a) një licencë, kategorizim ose certifikate të vlefshme, me privilegjet për të cilat do të kryejë testin e aftësisë (*skill test*), kontrollin e aftësisë (*proficiency checks*) ose vlerësimin e kompetencës, si dhe për të instruktuar për to;
 - b) certifikatën/kategorizimin e vlefshëm të instruktorit të fluturimit për të paktën 2 vjet; dhe
 - c) kualifikimet për të vepruar si pilot, në paragjajd ose deltaplan gjatë kryerjes së testit të aftësisë (*skill test*), kontrollit të aftësisë (*Proficiency checks*) ose vlerësimit të kompetencës, nëse kryhen në paragjajdit ose deltaplanit.
2. Miratimi i ekzaminuesit do të lëshohet me një afat vlefshmërie prej 4 vjetësh.
3. Autoriteti do të revokojë miratimin e ekzaminuesit nëse konstaton se ekzaminuesi nuk kryen teste të aftësisë (*skill test*), kontrolle të aftësisë (*Proficiency checks*), si dhe raportimin për ekzaminimet e kryera në një mënyrë të pranueshme për AAC-në.

Neni 42

Detyrimet e ekzaminuesve

1. Ekzaminuesi është i detyruar të:
 - a) administrojë kontrollet e kryera;
 - b) t'i raportojë Autoritetit mbi kontrollet e kryera; dhe
 - c) t'i raportojë organizatës së trajnimit për ekzaminimet e kryera, nëse është e aplikueshme.
2. Ekzaminuesi nuk duhet të kryejë kontrollin:
 - a) për persona të cilët janë trajnuar prej tij duke vepruar si instruktor i fluturimit me qëllim të marrjes së licencës ose kategorizimin për të cilin kryhet testi/kontrolli; dhe
 - b) në raste të tjera kur ekziston një konflikt i mundshëm interesi.

Neni 43

Certifikata e miratimit të Organizatës së Trajnimit

1. Një organizatë trajnimi për pilotë deltaplani dhe paragjajdëri, duhet të sigurojë që trajnimi të kryhet në përputhje me qëllimin dhe kushtet e përcaktuara në certifikatën e miratimit të një organizate për trajnim (në tekstin e mëposhtëm: certifikata e aprovimit) dhe rregulloret në fuqi.
2. Aplikimi i plotësuar dhe evidencat e përmbushjes së kushteve për lëshimin e certifikatës së aprovimit i paraqiten Autoritetit në formën dhe mënyrën e përcaktuar nga Autoriteti.
3. Kërkesa për miratim duhet të shoqërohet, me:
 - a) regjistrimin në Qendrën Kombëtare të Biznesit, ku të cilësohet objekti i veprimtarisë së trajnimit;
 - b) manualin e organizatës;
 - c) programin e trajnimit;
 - d) detajet personale dhe eksperiencën e menaxherit të përgjithshëm;
 - e) detajet personale, eksperiencën dhe kualifikimet përkatëse të ofruesve të trajnimit;
 - f) licencën për transmetim radiofonik, nëse është e aplikueshme; dhe
 - g) politikën e siguracionit për përgjegjësitë për dëmtimin ndaj palëve të treta, sipas rastit.
4. Autoriteti lëshon certifikatën e aprovimit kur përcakton përputhjen me kushtet e përcaktuara në këtë rregullore.
5. Certifikata e aprovimit do të lëshohet pa kufizim të vlefshmërisë.

Neni 44

Ndryshimi në certifikatën e miratimit

1. Organizata Trajnuese duhet të njoftojë Autoritetin për çdo ndryshim në informacionin e certifikatës së miratimit ose ndryshime që ndikojnë në aftësinë e organizatës për të kryer trajnimin në përputhje me fushëveprimin dhe kushtet e përcaktuara në certifikatën e miratimit.

2. Kërkesa dhe evidenca për provueshmërinë e ndryshimeve në certifikatën e miratimit i paraqitet Autoritetit në formën dhe mënyrën e përcaktuar nga AAC-ja.

3. Organizata e trajnimit mund të kryejë trajnime gjatë procesit të miratimit të ndryshimeve sipas kushteve të përcaktuara nga Autoriteti.

Neni 45

Menaxheri i përgjithshëm

Menaxheri i përgjithshëm mban përgjegjësi të plotë, për:

a) sigurimin e kushteve të nevojshme për kryerjen e veprimtarive të organizatës trajnuese në mënyrë të sigurt; dhe

b) përputhshmërinë e vazhdueshme të Organizatës Trajnuese me certifikatën e miratimit dhe rregulloret në fuqi.

Neni 46

Menaxheri i trajnimeve

1. Menaxheri i trajnimeve duhet të plotësojë kushtet e mëposhtme:

a) mban një licencë të vlefshme, si dhe autorizimet e privilegjet e përshtatshme përkatëse të nevojshme për të kryer një ose më shumë trajnime brenda fushës së aprovimit; dhe

b) demonstroi njohuritë mbi rregulloret në fuqi, manualët organizative dhe programet e trajnimit tek Autoriteti gjatë procedurës së miratimit.

2. Menaxheri i trajnimit është përgjegjës, për:

a) menaxhimin dhe zbatimin e trajnimit në përputhje me manualin e miratuar organizativ, programin e trajnimit të miratuar dhe rregulloret në fuqi;

b) integrimin e trajnimit teorik dhe praktik;

c) monitorimin e përparimit të çdo studenti në veçanti;

d) kryerjen e provimeve të brendshme teorike; dhe

e) përputhjen e vazhdueshme të trajnimit me rregulloret e zbatueshme në bazë të të cilit ai është miratuar.

Neni 47

Instruktorët e trajnimit

1. Personat që kryejnë trajnimin duhet të kenë licencat, autorizimet, privilegjet dhe kualifikimet e duhura të nevojshme për kryerjen e trajnimit.

2. Pavarësisht paragrafit 1 të këtij neni, trajnimi teorik mund të kryhet nga një person që ka:

a) përvojën praktike në aviacion në fushën e trajnimeve përkatëse; dhe

b) zotëron kategorizimin e instruktorit të fluturimit me paraglajd/deltaplan;

c) kryer kursin e trajnimit pedagogjik-psikologjik, ose ka profesionin e instruktorit, mësuesit ose profesorit, ose ka njohuritë teorike të nevojshme për kryerjen e trajnimit.

3. Personi që kryen trajnimin duhet të zhvillojë trajnimet në përputhje, me:

a) programin e miratuar të trajnimit;

b) manualin e miratuar organizativ;

c) listat e aplikueshme.

Manuali organizativ dhe programi i trajnimit

1. Manuali organizativ duhet të përmbajë:
 - a) deklaratën e menaxherit të përgjithshëm;
 - b) procedurat për ndryshimin e manualit organizativ;
 - c) emrat, mbiemrat dhe titujt e menaxherëve;
 - d) strukturën organizative që tregon linjat e përgjegjësisë;
 - e) përshkrimin e infrastrukturës;
 - f) një listë të pajisjeve dhe mjeteve mësimore;
 - g) procedurat e organizatës së trajnimit që përcaktojnë mënyrën dhe kushtet e trajnimit.
2. Menaxheri i përgjithshëm duhet të nënshkruajë një deklaratë që konfirmon se:
 - a) manuali organizativ është në përputhje me rregulloret në fuqi; dhe
 - b) njeh përmbajtjen e manualit, si dhe përgjegjësitë e tij.
3. Procedurat e organizimit të trajnimit që përcaktojnë mënyrën dhe kushtet e trajnimit duhet të mbulojnë të paktën sa më poshtë:
 - a) hyrjen dhe parakushtet për trajnim;
 - b) mbajtjen e një regjistri trajnimi;
 - c) mbajtjen e dosjeve të studentëve;
 - d) monitorimin e trajnimit dhe progresit të studentëve;
 - e) kryerjen e testimeve;
 - f) lëshimin e një certifikatë të trajnimit të kryer;
 - g) zgjedhjen e avionit (mjetit ajror) të përshtatshëm për trajnim;
 - h) përzgjedhjen dhe kontrollin e vendeve të përshtatshme për trajnime;
 - i) mbajtjen e regjistrave të personelit menaxhues;
 - j) mbajtjen e një regjistri të personelit trajnues;
 - k) monitorimin e përmbushjes së vazhdueshme të kërkesave të zbatueshme;
 - l) raportimin mbi trajnimin;
 - m) ruajtjen e të dhënave.
4. Organizata e Trajnimit duhet të ruajë përputhshmërinë e Manualit Organizativ me rregulloret në fuqi, në mënyrë të vazhdueshme.
5. Manuali organizativ duhet të jetë i disponueshëm për personelin menaxhues, personat e trajnimit dhe studentët.

Programi i trajnimit

1. Zbatimi i programit të trajnimit mund të përcaktohet, si:
 - a) trajnimi teorik;
 - b) trajnimi praktik; ose
 - c) trajnimi teorik dhe praktik.
2. Programi i trajnimit duhet të përmbajë informacion dhe udhëzime për personat e përfshirë në trajnim dhe të paktën si vijon:
 - a) deklaratën e menaxherit i përgjithshëm;
 - b) procedurat për modifikimin dhe përditësimin apo zgjerimin e programit të trajnimit;
 - c) qëllimin dhe detyrat e trajnimit;
 - d) udhëzimet didaktiko metodologjike;
 - e) listën e literaturës profesionale të përdorur gjatë trajnimit;
 - f) pajisjet e komunikimit;
 - g) përpunimin dhe formulimin e trajnimit.

3. Menaxheri i përgjithshëm duhet të nënshkruajë një deklaratë që konfirmon:
 - a) se programi i trajnimit është në përputhje me rregulloret në fuqi; dhe
 - b) kryerja e trajnimit do të bëhet në përputhje me një program trajnimi të miratuar.
4. Trajnimi teorik duhet të përfshijë të paktën sa më poshtë:
 - a) zhvillimin e detajuar të njësive mësimore në përputhje me rregulloret në fuqi; dhe
 - b) përcaktimin e orëve për çdo njësi mësimore.
5. Zhvillimi i trajnimit praktik duhet të përfshijë të paktën sa vijon:
 - a) zhvillimin e detajuar të ushtrimeve praktike; dhe
 - b) përpunimin e briefingut paraprak dhe konkludues.
6. Zhvillimi i hollësishëm i ushtrimeve praktike duhet të përfshijë të paktën sa më poshtë:
 - a) zhvillimin e fluturimit dhe numrin e fluturimeve, sipas rastit;
 - b) përcaktimin e detyrave për ushtrimin;
 - c) elementet e ushtrimit;
 - d) mënyrën e kryerjes së ushtrimit;
 - e) kushtet meteorologjike për kryerjen e ushtrimit; dhe
 - f) vlerësimin e performancës së kryerjes të ushtrimit.
7. Organizata e Trajnimit duhet vazhdimisht të ruajë përputhjen e programeve të trajnimit me rregulloret dhe programet në fuqi.
8. Programi i trajnimit duhet të jetë i disponueshëm për të gjithë personat e përfshirë në trajnim.

Neni 50

Kërkesat për Organizatën në lidhje me infrastrukturën, paraglajdët dhe deltaplanët, pajisjet dhe mjetet mësimore, vendet e ngritjes dhe të uljes, fushat e fluturimit

1. Organizata e Trajnimit duhet të sigurojë infrastrukturën, pajisjet dhe mjetet mësimore të nevojshme për zbatimin e trajnimit të miratuar, duke përfshirë një hapësirë të përshtatshme për:
 - a) zbatimin e trajnimit teorik;
 - b) personelin e menaxhimit dhe trajnimit; dhe
 - c) magazinimin e paraglajdëve dhe deltaplanëve, si dhe pajisjeve të tjera të përdorura për trajnim.
2. Hapësira për trajnimin teorik duhet të jetë e përshtatshme për numrin e studentëve dhe e përshtatshme për përdorimin e pajisjeve dhe mjeteve mësimore të përdorura në trajnim.
3. Për përgatitjen para fluturimit dhe analizën pas fluturimit organizata e trajnimit duhet të sigurojë së paku:
 - a) manualin e vlefshëm VFR të Republikës së Shqipërisë;
 - b) hartën e vlefshme VFR në shkallën 1: 500 000;
 - c) publikimin e përditësuar të informacionit aeronautik (AIP), dhe udhëzimet e Informacionit Aeronautik për zonën e fluturimit, dhe
4. Literatura e nevojshme për trajnime teorike dhe praktike duhet të jetë në dispozicion të të gjithë personave të përfshirë në trajnim.
5. Organizata e trajnimit do të operojë me deltaplanët dhe paraglajdët e trajnimit, në përputhje me kërkesat teknike që lidhen me këtë qëllim.
6. Organizata do të tregojë fushën e fluturimit ose vendet për ngritje dhe ulje që përdoren për aktivitetin trajnues, si ato që janë vendosur si bazë dhe çdo vend për ngritje dhe ulje alternativ të cilat duhet të jenë të përshtatshme për operacionet që do të zhvillohen siç specifikohet.

Neni 51

Pajisjet e komunikimit

Organizata e trajnimit duhet të vlerësojë nevojën dhe të sigurojë, nëse është e nevojshme, pajisjet e përshtatshme të komunikimit me qëllim të komunikimit efektiv ndërmjet instruktorit dhe studentit.

Neni 52

Ndjekja në vazhdueshmëri e trajnimit dhe progresit të studentëve

1. Organizata e Trajnimit duhet të sigurojë një sistem të ndjekjes së trajnimit teorik dhe praktik, si dhe progresit të studentëve.

2. Organizata e trajnimit duhet të sigurojë që personi trajnues të jetë familjarizuar me statusin e trajnimit teorik dhe praktik, si dhe me progresin e studentit.

3. Personi trajnues nuk mund të fillojë trajnimin e studentit para se të njihet me statusin e trajnimit teorik dhe praktik, si dhe progresin e studentit.

Neni 53

Kryerja e provimeve të brendshme

Organizata e trajnimit duhet të sigurojë një sistem të zhvillimit të provimeve të brendshme teoriko-praktike.

Neni 54

Trajnimi i studentëve që kanë filluar trajnimin në një organizatë tjetër

Trajnimi i një studenti që ka filluar trajnimin në një organizatë tjetër trajnuese zhvillohet sipas nivelit të diferencës së programit të trajnimit, i cili është përcaktuar nga organizata trajnuese në të cilën vazhdon trajnimi.

Neni 55

Dokumentacioni i organizatës

1. Organizata Trajnuese duhet të sigurojë që dokumentacioni të mbahet të paktën për sa vijon:

- a) të dhënat e personelit të menaxhimit dhe trajnimit;
- b) të dhënat e studentëve;
- c) regjistri i trajnimit për studentët;
- d) certifikata e trajnimit të përfunduar; dhe
- e) raportet e trajnimit.

2. Organizata e Trajnimit mund të mbajë dokumentacionin në formë të shkruar dhe /ose elektronike.

Neni 56

Dosjet e personelit të menaxhimit dhe trajnimit

Dosja e menaxherit i përgjithshëm, menaxherit të trajnimit dhe trajnuesve duhet të përfshijë të paktën sa më poshtë:

- a) të dhënat personale;
- b) dëshmitë e kualifikimeve të nevojshme; dhe
- c) marrëveshjet e bashkëpunimit.

Neni 57

Dosjet e studentëve

Dosjet e studentëve duhet të përmbajnë të paktën:

- a) numrin rendor të studentit në regjistër;
- b) të dhënat personale të studentit;
- c) një kopje të certifikatës shëndetësore;
- d) kontratën e trajnimit;
- e) pëlqimin me shkrim të prindërve ose kujdestarëve, nëse studenti është i mitur;
- f) ndryshimin e programit të trajnimit, nëse është e aplikueshme;
- g) të dhënat mbi trajnimin teorik dhe praktik, si dhe vlerësimin e progresit të studentëve;
- h) dëshminë e kryerjes së provimeve të organizatës; dhe
- i) certifikatën e kryerjes së trajnimit.

Neni 58

Regjistri i trajnimit

Regjistrimi i Trajnimit duhet të përmbajë të paktën informacionin e mëposhtëm:

- a) numrin rendor të studentëve në regjistër;
- b) trajnimin e kryer;
- c) datën e fillimit të trajnimit;
- d) datën e përfundimit të trajnimit, dhe
- e) datën e fillimit dhe përfundimit të fluturimit nën mbikëqyrjen e organizatës trajnuese pas përfundimit të trajnimit.

Neni 59

Kontratat

Organizata e trajnimit duhet të lidhë një kontratë me personat e menaxhimit dhe trajnimit për të drejtat dhe detyrimet reciproke, përveç rasteve kur këto të drejta dhe detyrime reciproke lindin nga një akt tjetër ligjor.

Neni 60

Marrëveshje trajnimi

Organizata e trajnimit duhet të lidhë një kontratë trajnimi me secilin student që trajnohet.

Neni 61

Certifikata e kryerjes së trajnimit

1. Organizata Trajnuese lëshon Certifikatën e kryerjes së trajnimit për studentin që ka përfunduar trajnimin.
2. Certifikata e kryerjes së trajnimit duhet të lëshohet jo më vonë se 30 ditë nga data e përfundimit të trajnimit.
3. Një certifikatë e kryerjes së trajnimit është e vlefshme për 12 muaj nga data e lëshimit.
4. Pas skadimit të vlefshmërisë së certifikatës së trajnimit të kryer, për qëllimin e marrjes së një Certifikatë të re, studenti duhet të plotësojë trajnimin shtesë të cilin Organizata Trajnuese e ka përcaktuar sipas procedurës së miratuar.
5. Personi i cili ka kryer trajnimin mund të fluturojë deri në datën e ekzaminimeve për marrjen e licencës ose autorizimit:
 - a) vetëm nën mbikëqyrjen e organizatës trajnuese në të cilën ka përfunduar trajnimin, dhe
 - b) jo më shumë se 12 muaj nga data e kryerjes së trajnimit.

Neni 62

Njoftimi i organizatave të trajnimit tek AAC-ja

1. Organizata e Trajnimit njofton Autoritetin e Aviacionit Civil (AAC) jo më vonë se data 1 mars për çdo vit kalendarik, për:

- a) numrin e studentëve që kanë filluar trajnimin gjatë vitit kalendarik paraprak;
- b) numrin e përgjithshëm të studentëve që nuk kanë përfunduar trajnimin e tyre;
- c) numrin e përgjithshëm të studentëve që kanë filluar trajnimin;
- d) numrin e studentëve që kanë kryer trajnimin gjatë vitit kalendarik paraprak;
- e) fluturimet dhe numrin e fluturimeve të studentëve të kryera gjatë vitit kalendarik të mëparshëm;
- f) numrin e përgjithshëm të fluturimeve dhe fluturimet e kryera nga studentët.

Neni 63

Ruajtja e dokumentacionit

1. Organizata e trajnimit duhet të sigurojë një sistem të përshtatshëm të ruajtjes së dokumenteve dhe të mundësojë disponueshmërinë e të dhënave kur e shih të arsyeshme, mbrojtjen nga dëmtimet, ndryshimet e paautorizuara dhe vjedhja.

2. Organizata e trajnimit duhet të sigurojë një sistem sigurie (*backup*) për dokumentacionin në formë elektronike.

3. I gjithë dokumentacioni i organizatës së trajnimit duhet të mbahet për të paktën 5 vjet.

Neni 64

Mbikëqyrja e organizatës

Organizata e trajnimit duhet t'i sigurojë AAC-së disponibilitet për infrastrukturën, avionët, pajisjet, dokumentet, mjetet mësimore dhe të dhënat e tjera përkatëse të trajnimit të ofruara nga organizata me qëllim të përcaktimit të përmbushjes së vazhdueshme të kërkesave të këtij urdhri.

Neni 65

Gjetjet

1. Autoriteti ngre për Organizatën e Trajnimit një gjetje të nivelit 1, nëse:

a) përcakton një moskonformitet, mospërputhje të rëndësishme që rrezikon sigurinë ose mund të rrezikojë sigurinë;

b) përcakton se janë paraqitur dëshmi të pasakta, të rreme ose të falsifikuara për marrjen ose mbajtjen e certifikatës së miratimit; ose

c) nuk ka qenë e mundur të kryhet inspektimi mbikëqyrës pas njoftimeve të njëpasnjëshme me shkrim lidhur me inspektimin e synuar të dorëzuar në organizatë.

2. Autoriteti ngre për organizatën e trajnimit një gjetje të nivelit 2 për të gjitha mospërputhjet e tjera të vërtetuara.

3. Nëse një gjetje e nivelit 1 ngrihet për organizatën e trajnimit, Autoriteti duhet të revokojë ose pezullojë përkohësisht certifikatën e miratimit.

4. Me ngritje të gjetjes së nivelit 2 dhe për qëllim mbajtjen në vazhdim të Certifikatës së vlefshme të Miratimit, organizata e trajnimit brenda afatit të përcaktuar nga Autoriteti duhet të:

a) kryejë një analizë të shkakut të gjetjes;

b) propozojë veprimet korrigjuese të përshtatshme për të eliminuar dhe parandaluar rindodhjen e gjetjes së subjektit;

c) marrë miratimin e veprimeve korrigjuese të propozuara, dhe

d) kryejë veprimet korrigjuese të miratuara.

5. Afati për eliminimin e gjetjeve të nivelit 2 nuk mund të jetë më shumë se 3 muaj.
6. Pavarësisht pikës 5 të këtij neni, Autoriteti, me kërkesë dhe me një shpjegim të pranueshëm të Organizatës Trajnuese, mund të shtyjë afatin e fundit për mbylljen e gjetjeve për një periudhë maksimale prej tre muajsh.
7. Gjetjet e nivelit 2 bëhen nivel 1 nëse organizata e trajnimit nuk zbaton masat korrigjuese brenda afatit të përcaktuar.

Neni 66

Kundërvajtjet administrative dhe sanksionet

1. Shkeljet e rregullave të dispozitave të kësaj rregulloreje, kur nuk përbëjnë vepër penale, përbëjnë kundërvajtje administrative dhe dënohen me gjobë sipas përcaktimeve në Kodin Ajror të Republikës së Shqipërisë, të cilat mund të shoqërohen edhe me sanksione në pezullimin ose revokimin e licencës, certifikatës apo kategorizimit përkatëse.
2. Procedurat e konstatimit, shqyrtimit, ankimimit dhe ekzekutimit të shkeljeve të dispozitave të kësaj rregulloreje, do të bëhen në përputhje me Kodin Ajror dhe legjislacionit për kundërvajtjet administrative.

SHTOJCA 1

NORMAT E REFERENCËS PËR PRODHIMIN DHE KRYERJEN E INSPEKTIMEVE TEKNIKE TË DELTAPLANËVE DHE PARAGLAJDËRAVE

CSN EN 12491: 2015 – pajisjet e paraglajdërit – parashutat e emergjencës – kërkesat e sigurisë teknike dhe metodat e testimit.

Shënim – ky standard evropian është i zbatueshëm për parashutat e emergjencës të destinuara për përdorim në paraglajdër me një vend ose me dy vende. Qëllimi i këtij standardi është të përcaktojë një metodë për të testuar rezistencën ndaj tensioneve dinamike të një parashute emergjente dhe për të caktuar nga kjo një nivel minimal force dhe shkallë të pranueshme të zbritjes.

CSN EN 1651: 1999 – pajisje të paraglajdërit – rripat e sigurisë – kërkesat e sigurisë teknike dhe testet e fortësisë.

Shënim – ky standard evropian është i zbatueshëm vetëm për rripat e sigurisë për paraglajdasit. Sistemi i ndërmjetëm i kapjes ndërmjet rripit të sigurisë dhe paraglajdërit nuk është pjesë e këtij standardi. Ky standard specifikon kërkesat e sigurisë dhe metodat e testimit.

CSN EN 926-1: 2015 – pajisje të paraglajdërit – pjesa 1: Kërkesat dhe metodat e testit për fortësinë e strukturës/ pajisjet e paraglajdërit.

Shënim – ky standard evropian është i zbatueshëm për paraglajdërat. Kjo pjesë e EN 926 specifikon kërkesat dhe metodat e testimit për rezistencën e një paraglajdëri kundrejt ngarkesave statike dhe dinamike dhe përcakton pragun minimal të fuqisë për kualifikimin e tij.

CSN EN 926-2: 2010 – pajisje të paraglajdërit – pjesa 2: Kërkesat dhe metodat e testit për klasifikimin e karakteristikave të sigurisë në fluturim.

Shënim – ky standard evropian specifikon kërkesat dhe metodat e testimit për klasifikimin e karakteristikave të sigurisë së fluturimit të paraglajdërave në aspektin e kërkesave për aftësitë fluturuese të pilotit. Ky dokument ka për qëllim përdorimin e laboratorëve të pavarur të testimit të kualifikuar për testimin e fluturimit të paraglajdërave.

LTF 2009: Standard i hartuar nga Agjencia e Aviacionit Civil Gjerman (Luftfahrt-Bundesamt (LBA)), në përputhje me EN 926-2 dhe publikuar në NfL II 91/09 (Nachrichten Für Luftfahrer).

Nëse nuk janë në kundërshtim me normat e sipërpërmendura, standardet kombëtare mund të merren parasysh në mënyrë të përshtatshme për deltaplanët dhe paraglajdërat sipas:

- Deutscher Hängegleiter Verband (DHV): Shoqata Gjermane e deltaplanëve dhe paraglajdërave;

- Schöeizerischer Hängegleiter Verband (SHV): Shoqata Sviceriane e deltaplanëve dhe paraglajdërave;
- Association française de Normalization (AFNOR): Organizata Kombëtare e standartizimeve Francë;
- Shoqata britanike e glajderave dhe paraglajdërave (BHPA);
- Deutscher Ultraleichtflugverbandes (DULV): Shoqata Gjermane e pilotëve të avionëve ultra të lehtë;
- Bashkimi Evropian i deltaplanëve dhe paraglajdërave (EHPU);
- FAI Sporting Code Section 7B - Class O: Rregullat për garat me deltaplanë dhe paraglajdëra të Organizatës Ndërkombëtare të Aviacionit (FAI).

SHTOJCA 2

KUADRI I PROGRAMIT TË TRAJNIMIT

Kuadri i programit të trajnimit përfshin orët e trajnimit teorik dhe numrin e fluturimeve praktike gjatë trajnimit duke theksuar minimumin e orëve të kërkuara për trajnim të mirëfilltë të secilit kandidat.

A. KORNIZA E PROGRAMIT TË TRAJNIMIT PËR DELTAPLAN

1. Trajnimi për të përvetësuar licencën e pilotit për deltaplan (SOLO)

Bazuar në kornizën e programit, trajnimi përbëhet nga dy faza themelore si në vijim:

Faza e parë – Pjesa teorike (24 orë)

- a) teoria e fluturimit (aerodinamika dhe mekanika e fluturimit): 4 orë;
- b) ndërtimi dhe materialet: 3 orë;
- c) meteorologji: 4 orë;
- d) rregullat e ajrit dhe rregulloret: 4 orë;
- e) njohuri mbi organizimin e hapsirës ajrore shqiptare: 2 orë;
- f) teknikat e fluturimit: 2 orë;
- g) situatat e rrezikshme dhe procedurat e emergjencës: 2 orë;
- h) ofrimi i ndihmës së parë: 2 orë;
- i) testi: 1 orë.

Faza e parë – Pjesa praktike (10–20 trajnime)

- a) transporti, magazinimi dhe manipulimi i deltaplanëve dhe pajisjeve: 1 orë;
- b) montimi dhe çmontimi i deltaplanit: 1 orë;
- c) kontrolli i deltaplanit dhe sistemit të telave para fluturimit: 1 orë;
- d) pozicionimi i sigurt gjatë rënies: 1 orë;
- e) kontrollimi i deltaplanit në tokë: 1 orë;
- f) ushtrimet në sipërfaqe të rrafshët: 4 orë;
- g) ushtrimet në fushën e trajnimit – në tokë, pa u ngritur në ajër: 1 orë;
- h) ushtrimet në kodrën për trajnime:
 - vrapimi për ngritje, kërcim deri në 1 m lartësi mbi sipërfaqe të tokës (ushtrimi i ngritjeve dhe uljeve): 10 fluturime;
 - vrapimi për ngritje, kërcim deri në 5 m lartësi mbi sipërfaqe të tokës (ushtrimi i ngritjeve dhe uljeve): 20 fluturime;
 - i) ushtrimet në fushën e trajnimit:
 - fluturimet që arrijnë lartësi prej 10 m mbi sipërfaqe të tokës (ushtrimi i ngritjeve dhe uljeve): 20 fluturime;
 - fluturimet që arrijnë lartësi prej 30 m mbi sipërfaqe të tokës (ushtrimi i shpejtësisë dhe kontrollit të drejtimit): 10 fluturime;
 - fluturimet që arrijnë lartësi prej 50 m mbi sipërfaqe të tokës (ushtrimi kontrollit të shpejtësisë dhe ndërrimit të drejtimit): 10 fluturime.

Në fazën e parë të trajnimit kandidati përvetëson njohuritë e nevojshme teorike mbi konceptet, parimet dhe rregullat themelore të përdorimit të deltaplanit. Pjesa teorike përfundon me provim me shkrim të brendshëm që përmban 50 detyra, ndërsa norma për të kaluar provimin duhet të jetë të paktën 75% saktësi.

Faza e dytë – pjesa praktike (60 fluturime)

- a) fluturimi në lartësi të larta – xhirimi, planifikimi, xhiro për ulje: 10 fluturime;
- b) fluturimi në shpat (nëse është e aplikueshme): 5 fluturime;
- c) fluturimi në rryma termale (nëse është e aplikueshme): 10 fluturime;
- d) përgatitjet për test: 1 fluturim.

2. Trajnimi për të përvetësuar licencën e pilotit për deltaplan (TANDEM) (DYSHE)

Bazuar në kornizën e programit, trajnimi përbëhet nga dy faza themelore si në vijim:

Faza e parë – Pjesa teorike (24 orë)

- a) teoria e fluturimit (aerodinamika dhe mekanika e fluturimit): 4 orë;
- b) ndërtimi dhe materialet: 3 orë;
- c) meteorologji: 4 orë;
- d) rregullat e ajrit dhe rregulloret: 4 orë;
- e) njohuri mbi organizimin e hapësirës ajrore shqiptare: 2 orë;
- f) teknikat e fluturimit: 2 orë;
- g) situatat e rrezikshme dhe procedurat e emergjencës: 2 orë;
- h) ofrimi i ndihmës së parë: 2 orë;
- i) testi: 1 orë.

Faza e parë – Pjesa praktike (10–20 trajnime)

- a) transporti, magazinimi dhe manipulimi i deltaplanëve dhe pajisjeve: 1 orë;
- b) montimi dhe çmontimi i deltaplanit: 1 orë;
- c) kontrolli i deltaplanit dhe sistemit të telave para fluturimit: 1 orë;
- d) pozicionimi i sigurt gjatë rënies: 1 orë;
- e) kontrollimi i deltaplanit në tokë: 1 orë;
- f) ushtrimet në sipërfaqe të rrafshët: 4 orë;
- g) tandem – fluturimi informues: 1 orë;
- h) tandem (ngritja, kthimet, xhirimet, planifikimi, xhiro për ulje): 20 fluturime;
- i) ushtrimet në fushën e trajnimit – ushtrimi i ngritjes pa u ngritur: 1 orë;
- j) ushtrimet në kodrën për trajnime:
 - vrapimi për ngritje, kërcim deri në 1 m lartësi mbi sipërfaqe të tokës (ushtrimi i ngritjeve dhe uljeve): 5 fluturime;
 - k) ushtrimet në fushën e trajnimit:
 - fluturimet që arrijnë lartësi prej 10 m mbi sipërfaqe të tokës (ushtrimi i ngritjeve dhe uljeve): 5 fluturime;
 - fluturimet që arrijnë lartësi prej 30 m mbi sipërfaqe të tokës (ushtrimi i kontrollit të shpejtësisë dhe drejtimit): 5 fluturime;
 - fluturimet që arrijnë lartësi prej 50 m mbi sipërfaqe të tokës (ushtrimi për kontrollimin e shpejtësisë dhe ndërrimit të drejtimit): 5 fluturime.

Në fazën e parë të trajnimit kandidati përvetëson njohuritë e nevojshme teorike mbi konceptet, parimet dhe rregullat themelore të përdorimit të deltaplanit. Pjesa teorike përfundon me provim me shkrim të brendshëm që përmban 50 detyra dhe norma për të kaluar provimin duhet të jetë të paktën 75% saktësi.

Faza e dytë – Pjesa praktike (60 fluturime)

- a) fluturimi në lartësi të larta – xhirimi, planifikimi, xhiro për ulje: 10 fluturime;
- b) fluturimi në shpat (pjerrtësi) (nëse është e aplikueshme): 5 fluturime;
- c) fluturimi në rryma termale (nëse është e aplikueshme): 10 fluturime;
- d) përgatitjet për test: 1 fluturim.

3. Trajnimi për lëshimin e privilegjeve për instruktor të deltaplanit

Trajnimi për lëshimin e privilegjeve për instruktor të deltaplanit nënkupton praninë në gjithë pjesën teorike dhe praktike, si dhe stazhit nën mbikëqyrjen e instruktorit të certifikuar në ndonjë organizatë trajnimi të miratuar.

Pjesa teorike (30 orë)

- a) teoria e fluturimit (aerodinamika dhe mekanika e fluturimit): 3 orë;
- b) ndërtimi dhe materialet: 2 orë;
- c) meteorologji: 4 orë;
- d) rregullat e ajrit dhe rregulloret: 6 orë;
- e) njohuri mbi organizimin e hapësirës ajrore shqiptare: 4 orë;
- f) teknikat e fluturimit: 2 orë;
- g) situatat e rrezikshme dhe procedurat e emergjencës: 3 orë;
- h) leksioni i metodologjisë dhe psikologjisë: 4 orë;
- i) ofrimi i ndihmës së parë: 2 orë.

Pjesa praktike

- a) trajnimi në terren: kontrollimi i aftësive metodologjia e mësimdhënies: 4 orë;
- b) trajnimi në lartësi të ulëta dhe mesatare: kontrollimi i shkathtësive aftësive, metodologjia e mësimdhënies: 10 orë;
- c) trajnimi në lartësi të larta: kontrollimi i aftësive, metodologjia e mësimdhënies: 5 orë.

4. Trajnimi për lëshimin e privilegjeve për fluturim tandem (dyshe)

Pjesa teorike (20 orë) *(nuk është e detyrueshme për kandidatët të cilët mbajnë (privilegjet për instruktor fluturimi)*

- a) teoria e fluturimit (aerodinamika dhe mekanika e fluturimit): 2 orë;
- b) meteorologji: 4 orë;
- c) rregullat e ajrit dhe rregulloret: 6 orë;
- d) njohuri mbi organizimin e hapësirës ajrore shqiptare: 4 orë;
- e) situatat e rrezikshme dhe procedurat e emergjencës: 3 orë;
- f) ofrimi i ndihmës së parë: 2 orë.

Pjesa praktike

Të paktën 10 fluturime me deltaplan tandem (dyshe) në lartësi të larta nën mbikëqyrjen e instruktorit të fluturimeve dhe pasagjeri të paktën të ketë licencë piloti për deltaplan.

5. Trajnimi për lëshimin e privilegjeve për pilot testues

Pjesa teorike (20 orë)

- a) teoria e fluturimit (aerodinamika dhe mekanika e fluturimit): 2 orë;
- b) ndërtimi dhe materialet: 2 orë;
- c) meteorologji: 4 orë;
- d) leksioni i metodologjisë dhe psikologjisë: 5 orë;
- e) situatat e rrezikshme dhe procedurat e emergjencës: 5 orë;

Pjesa praktike

Fluturime me të paktën 5 lloje të ndryshme të deltaplanëve: 20 orë.

6. Trajnimi për lëshimin e privilegjeve për fluturim akrobatik

Pjesa teorike (22 orë)

- a) Teoria e fluturimit (aerodinamika dhe mekanika e fluturimit): 2 orë;
- b) Ndërtimi dhe materialet: 2 orë;
- c) Rregullat e ajrit dhe rregulloret: 4 orë;
- d) Njohuri mbi organizimin e hapësirës ajrore shqiptare: 2 orë;
- e) Teknikat e fluturimit: 4 orë;
- f) Situatat e rrezikshme dhe procedurat e emergjencës: 4 orë;
- g) Ofrimi i ndihmës së parë: 2 orë.

Pjesa praktike

- a) trajnimi në terren: bazat e manovrave akrobatike: 4 orë;
- b) procedurat e emergjencës gjatë fluturimit akrobatik: 10 fluturime;

c) manovrat akrobatike: 20 fluturime.

7. Trajnimi për zgjerimin e privilegjeve për ngritje nga kodrat

Pjesa teorike (14 orë)

a) metoda të ndryshme të ngritjes nga kodra: 2 orë;

b) teknikat e fluturimit në shpat: 2 orë;

c) situatat e rrezikshme: 2 orë;

d) rregullat e ajrit dhe rregulloret: 4 orë;

e) njohuri për organizimin e hapësirës ajrore shqiptare: 2 orë;

f) fushat për ngritje dhe ulje: 2 orë.

Pjesa praktike

a) ushtrimet në terren: 2 orë;

b) fluturimi në 3 aerodrome të ndryshme, të paktën: 10 fluturime;

c) organizimi i fluturimit në fushën për ngritje: 10 fluturime.

8. Trajnimi për zgjerimin e privilegjeve për ngritje duke përdorur rimorkim (vinç stacionar apo të lëvizshëm apo linjë statike)

Pjesa teorike (16 orë)

a) pajisjet (ndërtimi i vinçit, litari për rimorkim, hallka e dobët, radio komunikimi, pajisja për shkëputje, karroca për ngritje): 2 orë;

b) teoria e fluturimit (parimet fizike të rimorkimit): 2 orë;

c) teknikat e fluturimit gjatë tërheqjes (“Start i sigurt”, teknikat e ngritjes, shkëputja): 2 orë;

d) situatat e rrezikshme: 2 orë;

e) rregullat e ajrit dhe rregulloret: 4 orë;

f) njohuri për organizimin e hapësirës ajrore shqiptare: 2 orë;

g) aeroportet: 2 orë.

Pjesa praktike

a) ushtrimet në terren: 2 orë;

b) fluturimi deri në 300m duke përdorur pajisjen për shkëputje: 10 fluturime;

c) organizimi i fluturimit me përdorim të pajisjeve për rimorkim: 10 fluturime.

9. Trajnimi për zgjerimin e privilegjeve për ngritje duke përdorur vinç

Pjesa teorike (16 orë)

a) pajisjet (ndërtimi i vinçit, litari për rimorkim, hallka e dobët, radio komunikimi, pajisja për shkëputje): 2 orë;

b) teoria e fluturimit (parimet fizike të rimorkimit): 2 orë;

c) teknikat e fluturimit gjatë tërheqjes (teknikat e ngritjes, shkëputja): 2 orë;

d) situatat e rrezikshme: 2 orë;

e) rregullat e ajrit dhe rregulloret: 4 orë;

f) Njohuri për organizimin e hapësirës ajrore shqiptare: 2 orë

g) Aeroportet: 2 orë.

Pjesa praktike

a) ushtrimet në terren: 2 orë;

b) fluturime me përdorim të pajisjes për shkëputje: 10 fluturime;

c) organizimi i fluturimit me përdorim të pajisjeve për rimorkim: 10 fluturime.

10. Trajnimi për zgjerimin e privilegjeve për ngritje duke përdorur motor

Pjesa teorike (16 orë)

a) teoria e fluturimit (parimet fizike gjatë ngritjes dhe fluturimi me përdorim të motorit): 2 orë;

b) projektimi dhe ndërtimi i deltaplanëve me motor: 2 orë;

c) teknikat e fluturimit me motor: 2 orë;

d) situatat e rrezikshme: 2 orë;

e) rregullat e ajrit dhe rregulloret: 4 orë;

f) njohuri për organizimin e hapësirës ajrore shqiptare: 2 orë

g) aeroportet: 2 orë.

Pjesa praktike

- a) ushtrimet në terren (prova dhe ngrohja e motorit): 1 orë;
- b) fluturimi deri në lartësi prej 30 m: 5 fluturime;
- c) fluturimi deri në lartësi prej 300 m: 5 fluturime;
- d) organizimi i fluturimit gjatë ngritjes me motor: 10 fluturime.

11. Trajnimi dhe seminarët për rifreskimin e njohurive për zgjerimin e privilegjeve

Zgjerimi i privilegjeve, përveç të tjerash (fluturimet e rregullta, gjendja – shëndetësore), sipas kësaj rregulloreje do të thotë përditësim dhe rifreskim i rregullt i njohurive. Rifreskimi i njohurive bëhet nëpërmes seminareve profesionale të organizuara nga ndonjë organizatë e miratuar për trajnim. Seminarët përfshijnë pjesën teorike përderisa pjesa praktike është opsionale por e mundshme.

Përmbajtja e kursit të trajnimit duhet të caktohet në pajtim me kërkesat dhe temat aktuale. Pas përfundimit të trajnimit apo seminarit për rifreskim të njohurive, organizata e miratuar për trajnim duhet t'u lëshojë pjesëmarrësve certifikata të pjesëmarrjes që do të shërbejë si dëshmi për zgjerimin e privilegjeve.

B. KUADRI I PROGRAMIT TË TRAJNIMIT PËR FLUTURIME ME PARAGLAJD

1. Trajnimet për përvetësimin e licencës së pilotit për paraglajd

Bazuar në kornizën e programit, trajnimi përbëhet nga dy faza themelore si në vijim:

Faza e parë – Pjesa teorike (24 orë)

- a) hyrje: 1 orë;
- b) teoria e fluturimit (aerodinamika dhe mekanika e fluturimit): 2 orë;
- c) ndërtimi dhe materialet: 2 orë;
- d) meteorologji: 4 orë;
- e) rregullat e ajrit dhe rregulloret: 4 orë;
- f) njohuri për organizimin e hapësirën ajrore shqiptare: 2 orë;
- g) teknikat e fluturimit - 2 orë;
- h) situatat e rrezikshme dhe procedurat e emergjencës: 3 orë;
- i) ofrimi i ndihmës së parë: 4 orë.

Faza e parë – Pjesa praktike (10–20 trajnime)

- a) familjarizimi dhe manipulimi me pajisjet, përgatitja e fluturimit: 1 orë;
- b) ngritja e krahut (sipërfaqja e sipërme): 3 orë;
- c) manipulimi me paraglajd në tokë: 3 orë;
- d) faza e ngritjes dhe shkëputja nga toka: 3 orë;
- e) fluturimet në lartësi të ulëta deri në 10 m: ushtrimi i ngritjeve dhe uljeve: 10–15 fluturime;
- f) fluturimet në lartësi të ulëta deri në 30 m: ushtrimi i ngritjeve dhe uljeve: 10–15;
- g) fluturimet në lartësi të ulëta deri në 50 m: kthesa të vogla, kthesa 180°, planerimi – ulja: 20–30 fluturime;
- h) fluturimet në lartësi mesatare: kthesat, xhirimet, planerimi – ulja: 10 fluturime;
- i) lançimi mbrapa: teknika e kontrollit të kryqëzuar dhe teknikat e përdorimit të ngritësve A dhe D: 3 orë;
- j) kontrollet e fluturimit në lartësi mesatare – ulje duke përdorur xhiron për ulje: 1–5 fluturime;
- k) fluturimet tandem (dyshe) me instruktorin për paraglajd: 1–2 fluturime.

Në fazën e parë të trajnimit kandidati përvetëson njohuritë e nevojshme teorike mbi konceptet, parimet dhe rregullat themelore të përdorimit të paraglajdëve. Pjesa teorike përfundon me provim me shkrim të brendshëm që përmban 50 detyra, ndërsa norma për të kaluar provimin duhet të jetë të paktën 75% saktësi.

Faza e dytë – Pjesa teorike (24 orë)

- a) teoria e fluturimit (aerodinamika dhe mekanika e fluturimit): 2 orë;
- b) ndërtimi dhe materialet: 2 orë;
- c) meteorologji: 4 orë;
- d) rregullat e ajrit dhe rregulloret: 4 orë;

- e) njohuri për organizimin e hapësirës ajrore shqiptare: 2 orë;
- f) teknikat e fluturimit: 3 orë;
- g) situatat e rrezikshme dhe procedurat e emergjencës: 4 orë;
- h) ofrimi i ndihmës së parë: 2 orë;
- i) testi – 1 orë.

Faza e dytë – Pjesa praktike (60 fluturime)

- a) lançimi mbrapa: 3 orë;
- b) fluturimet në lartësi të larta: familjarizimi me lartësi të larta, xhirimi, planifikimi, dhe xhiro për t'u ulur: 5 fluturime;
- c) fluturimet në lartësi të larta: njohja e rrymave të ajrit, terrenit dhe mjeteve ajrore tjera, kthesat “tetëshet” dhe rrotullimet (rrotullimi 360°): 5 - 10 fluturime;
- d) fluturimi në shpat (nëse është e aplikueshme): 5–10 fluturime;
- e) kontrolli i bartjes së peshës dhe linjat D: 2–3 fluturime;
- f) mbylljet laterale horizontale: simetrike (“veshët”) dhe të njëanshme: 3–5 fluturime;
- g) fluturimi në rryma (termale) të mesme (nëse është e aplikueshme): 10–15 fluturime;
- h) zbritje e shpejtë duke përdorur manovrën “B-stall” dhe spiralen e butë: 5 fluturime;
- i) fluturimi në rryma (termale) të larta (nëse është e aplikueshme): 10–15 fluturime;
- j) spirale të ashpra (të thella): 2–3 fluturime;
- k) mbifluturimet: 10–15 fluturime;
- l) përgatitjet për provim: 2–3 fluturime.

Në pjesën teorike të fazës së dytë kandidati plotëson njohuritë e fazës së parë përderisa trajnimi praktik përfshin fluturimet në lartësi të larta. Kontrollimi paraprak i brendshëm i njohurive përmban 50 pyetje dhe norma e suksesit është 75% saktësi.

2. Trajnimi për lëshimin e privilegjeve të instruktorit për paraglajd

Trajnimi për lëshimin e privilegjeve të instruktorit për paraglajd parashikon prezencë të plotë në pjesën teorike dhe praktike, si dhe një praktikë në ndonjë organizatë të aprovuar për trajnim nën mbikëqyrjen e instruktorit të certifikuar për fluturime.

Pjesa teorike (30 orë)

- a) teoria e fluturimit (aerodinamika dhe mekanika e fluturimit): 3 orë;
- b) ndërtimi dhe materialet: 2 orë;
- c) meteorologji: 4 orë;
- d) rregullat e ajrit dhe rregulloret: 6 orë;
- e) njohuri për organizimin e hapësirës ajrore shqiptare: 4 orë;
- f) teknikat e fluturimit: 2 orë;
- g) situatat e rrezikshme dhe procedurat e emergjencës: 3 orë;
- h) mësimi i metodologjisë dhe psikologjisë: 4 orë;
- i) ofrimi i ndihmës së parë: 2 orë.

Pjesa praktike

- a) trajnimi në terren: kontrolli i aftësive, metodologjia e mësimdhënies, manipulimi në tokë: 4 orë;
- b) trajnimi në lartësi të ulëta dhe mesatare: kontrolli i aftësive, metodologjia e mësimdhënies: 10 fluturime;
- c) trajnimi në lartësi të larta: kontrolli i aftësive, metodologjia e mësimdhënies: 5 fluturime;
- d) procedurat e emergjencës: S.I.V. Trajnimi: 2–3 fluturime.

3. Trajnimi për të përvetësuar kategorizimin për fluturime dyshe (*tandem*)

Pjesa teorike (27 orë) (nuk kërkohet për kandidatët të cilët mbajnë licencë të vlefshme të instruktorit)

- a) teoria e fluturimit (aerodinamika dhe mekanika e fluturimit): 2 orë;
- b) ndërtimi dhe materialet: 2 orë;
- c) meteorologji: 4 orë;
- d) rregullat e ajrit dhe rregulloret: 6 orë;
- e) njohuri për organizimin e hapësirës ajrore shqiptare: 4 orë;

- f) teknikat e fluturimit - 2 orë;
- g) situatat e rrezikshme dhe procedurat e emergjencës: 3 orë;
- h) ofrimi i ndihmës së parë: 4 orë.

Pjesa praktike

- a) trajnimi në terren: kontrolli i aftësive, manipulimi në tokë: 2 orë;
- b) fluturimet dyshe me paraglajd në lartësi të ulëta dhe të mesme, nën mbikëqyrjen e instruktorit të fluturimit dhe pasagjeri duhet të ketë të paktën licencën për pilot për paraglajd – të paktën: 10 fluturime;

- c) procedurat e emergjencës: S.I.V. Trajnimi: 2–3 fluturime.

4. Trajnimi për të përvetësuar kategorizimin për pilot testues

Pjesa teorike (20 orë)

- a) teoria e fluturimit (aerodinamika dhe mekanika e fluturimit) – nivel i lartë: 5 orë;
- b) strukturat dhe materialet: 5 orë;
- c) kriteret dhe metodat e testimit: 5 orë;
- d) situatat e rrezikshme dhe procedurat e emergjencës: 5 orë.

Pjesa praktike

- a) fluturime me të paktën 5 paraglajdë të ndryshëm: 20 orë;
 - b) procedurat e emergjencës: S.I.V. Trajnimi – të paktën: 5 fluturime.
5. Trajnimi për të përvetësuar kategorizimin për fluturime akrobatike

Pjesa teorike (26 orë)

- a) teoria e fluturimit (aerodinamika dhe mekanika e fluturimit): 2 orë;
- b) ndërtimi dhe materialet: 2 orë;
- c) meteorologji: 2 orë;
- d) rregullat e ajrit dhe rregulloret: 4 orë;
- e) njohuri për organizimin e hapësirës ajrore shqiptare: 4 orë;
- f) teknikat e fluturimit: 4 orë;
- g) situatat e rrezikshme dhe procedurat e emergjencës: 4 orë;
- h) ofrimi i ndihmës së parë: 4 orë.

Pjesa praktike

- a) trajnimi në terren: bazat e manipulimit në terren të manovrave akrobatike: 4 orë;
 - b) procedurat e emergjencës: S.I.V. të paktën 10 fluturime;
 - c) manovrat akrobatike të paktën: 20 fluturime.
6. Trajnimi për përvetësimin e privilegjeve për ngritje nga kodrat

Pjesa teorike (14 orë)

- a) metodat e ngritjes nga kodra: 2 orë;
- b) teknikat e fluturimit në shpat: 2 orë;
- c) situatat e rrezikshme: 2 orë;
- d) rregullat e ajrit dhe rregulloret: 4 orë;
- e) njohuri për organizimin e hapësirës ajrore shqiptare: 2 orë;
- f) vendet për ngritje dhe ulje: 2 orë.

Pjesa praktike

- a) ushtrimet në terren: 2 orë;
 - b) fluturimet në të paktën 3 aerodrome të ndryshme: 10 fluturime;
 - c) organizimi i fluturimeve dhe vendeve për ngritje: 10 fluturime.
7. Trajnimi për përvetësimin e privilegjeve për ngritje me rimorkim (duke përdorur vinç stacionar apo vinç të lëvizshëm apo linjë statike)

Pjesa teorike (16 orë)

- a) pajisjet (ndërtimi i vinçit, litari për rimorkim, hallka e dobët, radio komunikimi, pajisja për shkëputje, karroca për ngritje): 2 orë;
- b) teoria e fluturimit (parimet fizike gjatë rimorkimit): 2 orë;
- c) teknikat e fluturimit gjatë tërheqjes (“Start i sigurt”, teknikat e ngritjes, shkëputja): 2 orë;

- d) situatat e rrezikshme: 2 orë;
- e) rregullat e ajrit dhe rregulloret: 4 orë;
- f) njohuri për organizimin e hapësirës ajrore shqiptare: 2 orë;
- g) aerodromet: 2 orë.

Pjesa praktike

- a) ushtrimet në terren: 2 orë;
 - b) fluturimi deri në 300 m me shkëputje: 10 fluturime;
 - c) organizimi i fluturimit me tërheqje: 10 fluturime.
8. Trajnimi për zgjerimin e privilegjeve për ngritje duke përdorur motor

Pjesa teorike (16 orë)

- a) teoria e fluturimit (parimet fizike të ngritjes dhe fluturimit me përdorim të motorit): 2 orë;
- b) projektimi dhe ndërtimi i paraglajdëve me motor: 2 orë;
- c) teknikat e fluturimit me motor: 2 orë;
- d) situatat e rrezikshme: 2 orë;
- e) rregullat e ajrit dhe rregulloret: 4 orë;
- f) njohuri për organizimin e hapësirës ajrore shqiptare: 2 orë;
- g) aerodromet: 2 orë.

Pjesa praktike

- a) Ushtrimet në terren (ndezja testuese dhe ngrohja e motorit): 1 orë;
- b) Fluturimet deri në lartësi prej 30 m: 5 fluturime;
- c) Fluturimet deri në lartësi prej 300 m: 5 fluturime;
- d) Organizimi i fluturimit të ngritjes me motor: 10 fluturime.

9. Trajnimi dhe seminarët për rifreskimin e njohurive për zgjerimin e privilegjeve

Zgjerimi i privilegjeve, përveç të tjerash (fluturimet e rregullta, gjendja shëndetësore), sipas kësaj rregulloreje do të thotë përditësim dhe rifreskim i rregullt i njohurive. Rifreskimi i njohurive bëhet nëpërmes seminarëve profesionale të organizuara nga ndonjë organizatë e miratuar për trajnim. Seminarët përfshijnë pjesën teorike, përderisa pjesa praktike (është opsionale) por e mundshme.

Përmbajtja e kursit të trajnimit duhet të caktohet në pajtim me kërkesat dhe temat aktuale. Pas përfundimit të trajnimit apo seminarit për rifreskim të njohurive, organizata e miratuar për trajnim duhet t'u lëshojë pjesëmarrësve certifikata të pjesëmarrjes që do të shërbejnë si dëshmi për zgjerimin e privilegjeve.

SHTOJCA 3

PROGRAMET PËR ZHVILLIMIN E PROVIMEVE PËR PËRFTIMIN E LICENCËS DHE KATEGORIZIMEVE TË PILOTTIT PËR DELTAPLAN DHE PARAGLAJD

A. PROVIMET PËR PILOT TË DELTAPLANIT

1. Ekzaminimi për përfitimin e licencës së pilotit për deltaplan

Pjesa teorike

- a) teoria e fluturimit (aerodinamika dhe mekanika e fluturimit): 20 pyetje;
- b) strukturat dhe materialet: 5 pyetje;
- c) meteorologji: 10 pyetje;
- d) rregullat e ajrit dhe rregulloret: 8 pyetje;
- e) njohuri për organizimin e hapësirës ajrore shqiptare: 4 pyetje;
- f) teknikat e fluturimit: 10 pyetje;
- g) situatat e rrezikshme dhe procedurat e emergjencës: 10 pyetje;
- h) ofrimi i ndihmës së parë: 3 pyetje.

Pjesa praktike

Seksioni 1: Përgatitjet dhe ngritja

- a) inspektimi i deltaplanit para fluturimit, dokumentimi dhe përgatitja;
- b) njohuritë mbi metodat e përdorimit të deltaplanëve;
- c) kontrollimi para ngritjes.

Seksioni 2: Metodat e ngritjes (të performojë një nga katër mënyrat e mundshme të ngritjes)

Seksioni 2A: Ngritja nga kodrat

- a) sinjalet para dhe gjatë ngritjes;
- b) profili i përshtatshëm i fluturimit;
- c) simulimi i dështimit të ngritjes.

Seksioni 2B: Ngritja me rimorkim nga vinçi stacionar apo vinçi i lëvizshëm apo litari statik

- a) sinjalet para dhe gjatë ngritjes përfshirë dhe sinjalet e operatorit të vinçit;
- b) profili i përshtatshëm i fluturimit;
- c) simulimi i prishjes së rimorkimit;
- d) vetëdija mbi pozicionin;
- e) shkëputja.

Seksioni 2C: Ngritja duke përdorur aerorimorkim

a) sinjalet para dhe gjatë ngritjes përfshirë dhe komunikimin me pilotin e mjetit ajror që përdoret për rimorkim;

- b) nxitimi, shkëputja dhe ngritja;
- c) ndërprerja e nxitimit (simulim apo ekzaminim verbal);
- d) përcjellja e mjetit ajror rimorkiues në fluturim linear dhe në kthesa;
- e) përmirësimi i pozitës së gabuar gjatë përcjelljes;
- f) shkëputja.

Seksioni 2D: Ngritja duke përdorur motorë

- a) procedurat për ngritje në aeroport;
- b) nxitimi, shkëputja dhe ngritja;
- c) monitorimi i fluturimit dhe aftësive fluturuese gjatë fazës së ngritjes;
- d) simulimi i fikjes së motorit pas ngritjes;
- e) fikja e motorit.

Seksioni 3: Veprimet e përgjithshme

- a) mbajtja e pozicionit dhe shpejtësisë në fluturim linear;
- b) koordinimi gjatë kthesave në kënd prej 30° , procedurat dhe metodat e observimit dhe shmangia e përplasjes;
- c) rimëkëmbja nga kthesat drejt pikës referuese;
- d) fluturimi nën kënde të ashpra (shpejtësi e ulët);
- e) fluturimi me rimorkim dhe kthimi nga fluturimi me rimorkim;
- f) koordinimi gjatë kthesave në kënd prej 45° , procedurat dhe metodat e observimit dhe shmangia e përplasjes.

Seksioni 4: Xhiro për ulje, afrimi dhe ulje, (është e ndaluar t'i jepen instruksione kandidatit nëpërmjet radios, përveç rasteve emergjente)

- a) procedurat e afrimit në xhiron për ulje drejtimi i kthimit për xhiron për ulje mund të caktohet paraprakisht);
- b) procedurat për monitorim dhe shmangie të përplasjes;
- c) kontrollet para uljes;
- d) fluturimet e xhiros për ulje, afrimi dhe ulja;
- e) precizioni i uljes (ulja na zonën e caktuar mirë 100 x 50 m).

Kur një pilot ngrihet nga kodra, një ekzaminues e kontrollon kandidatin në vendin e ngritjes, ndërsa një ekzaminues tjetër në vendin e uljes.

2. Ekzaminimi për përfitimin e privilegjeve të instruktorit të fluturimeve

Pjesa teorike

- a) teoria e fluturimit (aerodinamika dhe mekanika e fluturimit): 15 pyetje;
- b) strukturat dhe materialet: 5 pyetje;

- c) meteorologji: 10 pyetje;
- d) rregullat e ajrit dhe rregulloret: 5 pyetje;
- e) teknikat e fluturimit: 10 pyetje;
- f) situatat e rrezikshme dhe procedurat e emergjencës: 10 pyetje;
- g) ofrimi i ndihmës së parë: 5 pyetje;
- h) metodologjia e mësimdhënies: 10 pyetje.

Pjesa praktike

- a) demonstrimi i ushtrimeve në terren dhe shpjegimi i fazës së ngritjes dhe kontrollimi i deltaplanit në tokë. Drejtimi i kthimit për xhiron për ulje mund të caktohet paraprakisht;
- b) fluturimi ekzaminues për ulje në zonën e caktuar 100 x 50 m me precizin dhe saktësi për xhiron e uljes.

3. Ekzaminimi për përfitimin e privilegjeve për fluturim në dyshe (*tandem*)

Pjesa teorike

- a) teoria e fluturimit (aerodinamika dhe mekanika e fluturimit): 10 pyetje;
- b) meteorologji: 10 pyetje;
- c) rregullat e ajrit dhe rregulloret: 5 pyetje;
- d) situatat e rrezikshme dhe procedurat e emergjencës: 10 pyetje;
- e) ofrimi i ndihmës së parë: 5 pyetje.

Pjesa praktike

- a) demonstrimi i ushtrimeve në terren dhe shpjegimi i fazës së ngritjes dhe kontrollimi i deltaplanit në tokë, drejtimi i xhiros për ulje mund të caktohet paraprakisht;
- b) fluturimi ekzaminues për ulje në zonën e caktuar 100 x 50 m me precizitet dhe saktësi.

4. Ekzaminimi për përfitimin e privilegjeve për pilot testues

Pjesa teorike

- a) teoria e fluturimit (aerodinamika dhe mekanika e fluturimit): 10 pyetje;
- b) strukturat dhe materialet: 10 pyetje;
- c) kriteret dhe metodat e testimit: 10 pyetje;
- d) situatat e rrezikshme dhe procedurat e emergjencës: 10 pyetje.

Pjesa praktike

Një fluturim në dy modele të ndryshme të deltaplanëve të kryhen mbi sipërfaqe të ujërave.

5. Ekzaminimi për përfitimin e privilegjeve për fluturime akrobatike

Pjesa teorike

- a) teoria e fluturimit (aerodinamika dhe mekanika e fluturimit): 10 pyetje;
- b) strukturat dhe materialet: 5 pyetje;
- c) rregullat e ajrit dhe rregulloret: 5 pyetje;
- d) teknikat e fluturimit: 10 pyetje;
- e) situatat e rrezikshme dhe procedurat e emergjencës: 10 pyetje;
- f) ofrimi i ndihmës së parë: 5 pyetje.

Pjesa praktike

Kryerja e numrit të kërkuar të fluturimeve për të demonstruar manovrat akrobatike.

B. PROVIMET PËR PILOT TË PARAGLAJDIT

1. Ekzaminimi për përfitimin e licencës së pilotit për paraglajd

Pjesa teorike

- a) teoria e fluturimit (aerodinamika dhe mekanika e fluturimit): 20 pyetje;
- b) strukturat dhe materialet: 5 pyetje;
- c) meteorologji: 10 pyetje;
- d) rregullat e ajrit dhe rregulloret: 8 pyetje;
- e) njohuri për organizimin e hapësirës ajrore shqiptare: 4 pyetje;
- f) teknikat e fluturimit: 10 pyetje;
- g) situatat e rrezikshme dhe procedurat e emergjencës: 10 pyetje;
- h) ofrimi i ndihmës së parë: 3 pyetje.

Pjesa praktike

Seksioni 1: Përgatitjet dhe ngritja

- a) inspektimi i paragjajdit para fluturimit, dokumentimi dhe përgatitja;
- b) njohuritë mbi metodat e përdorimit të paragjajdit;
- c) kontrollimi para ngritjes.

Seksioni 2: Metodatat e ngritjes (të performojë/kryejë një nga tri mënyrat e mundshme të ngritjes)

Seksioni 2A: Ngritja nga kodrat

- a) sinjalet para dhe gjatë ngritjes;
- b) profili i përshtatshëm i fluturimit;
- c) simulimi i dështimit të ngritjes.

Seksioni 2B: Ngritja me rimorkim nga vinçi stacionar apo vinçi i lëvizshëm apo litari statik

- a) sinjalet para dhe gjatë ngritjes përfshirë dhe sinjalet e operatorit të vinçit;
- b) profili i përshtatshëm i fluturimit;
- c) simulimi i prishjes së rimorkimit;
- d) vetëdija mbi pozicionin;
- e) shkëputja.

Seksioni 2C: Ngritja duke përdorur motorë

- a) procedurat për ngritje në aeroport;
- b) nxitimi, shkëputja dhe ngritja;
- c) monitorimi i fluturimit dhe aftësive fluturuese gjatë fazës së ngritjes;
- d) simulimi i dështimit të motorit pas ngritjes;
- e) fikja e motorit.

Seksioni 3: Aksionet e përgjithshme

- a) mbajtja e pozicionit dhe shpejtësisë në fluturim linear;
- b) rimëkëmbja nga kthesat drejt pikës referuese;
- c) manovra e zbritjes së shpejtë (nëse është e aplikueshme).

Seksioni 4: Xhiro për ulje, afrimi dhe ulja, (është e ndaluar t'i jepen instruksione kandidatit nëpërmjet radios përveçse në raste emergjente);

a) procedurat e afrimit në xhiron për ulje (drejtimi i xhiros për ulje mund të caktohet paraprakisht);

- b) procedurat për monitorimin dhe shmangien e përplasjes;
- c) kontrollet para uljes;
- d) fluturimet e xhiros për ulje, afrimi dhe ulja;
- e) precizoni i uljes (ulja në zonën e caktuar mirë 50 x 50 m).

2. Ekzaminimi për përfitimin e privilegjeve të instruktorit të fluturimeve

Pjesa teorike

- a) teoria e fluturimit (aerodinamika dhe mekanika e fluturimit): 15 pyetje;
- b) strukturat dhe materialet: 5 pyetje;
- c) meteorologji: 10 pyetje;
- d) rregullat e ajrit dhe rregulloret: 5 pyetje;
- e) teknikat e fluturimit: 10 pyetje;
- f) situatat e rrezikshme dhe procedurat e emergjencës: 10 pyetje;
- g) ofrimi i ndihmës së parë: 5 pyetje;
- h) metodologjia e mësimdhënies: 10 pyetje.

Pjesa praktike

a) demonstrimi i ushtrimeve në terren dhe shpjegimi i fazës së ngritjes dhe kontrollimi i paragjajdit në tokë, dështim i kontrolluar i ngritjes, manipulimi në tokë;

b) fluturimi ekzaminues duke kryer manovra të fluturimit për zbritje të shpejtë prej të paktën 10 m/s, precizoni dhe ulja në zonën e caktuar 50 x 50 meta për xhiron e uljes;

c) procedurat e emergjencës të performuara si pjesë të detyrueshme të trajnimit S.I.V. gjatë trajnimit, kështu që kjo pjesë e trajnimit mund të anashkalohet.

3. Ekzaminimi për përfitimin e privilegjeve për fluturim dyshe (*tandem*)

Pjesa teorike

- a) teoria e fluturimit (aerodinamika dhe mekanika e fluturimit): 10 pyetje;
- b) meteorologji: 10 pyetje;
- c) rregullat e ajrit dhe rregulloret: 5 pyetje;
- d) situatat e rrezikshme dhe procedurat e emergjencës: 10 pyetje;
- e) ofrimi i ndihmës së parë: 5 pyetje.

Pjesa praktike

- a) fluturimi testues i ngritjes së dështuar me paraglajd tandem (dyshe) në rast të ngritjes së krahut (sipërfaqja e sipërme);
- b) ngritja me paraglajd tandem (dyshe) me pasagjer i cili ka të paktën licencën e pilotit për paraglajd;
- c) ulje precize dhe saktësia e uljes në zonën e caktuar 50 x 50 metra për xhiro të uljes.

4. Ekzaminimi për përfitimin e privilegjeve për pilot testues

Pjesa teorike

Teoria e fluturimit (aerodinamika dhe mekanika e fluturimit): 10 pyetje;

- a) strukturat dhe materialet: 10 pyetje;
- b) kriteret dhe metodat e testimit: 10 pyetje;
- c) situatat e rrezikshme dhe procedurat e emergjencës: 10 pyetje.

Pjesa praktike

Një fluturim në dy modele të ndryshme të paraglajdëve duke performuar procedurat e emergjencës, siç janë palosja unilaterale mbi 50%, “full-stall”, kthimi negativ, rënie spirale mbi 15 m/s (*të kryhet mbi sipërfaqe të ujit*).

5. Ekzaminimi për përfitimin e privilegjeve për fluturime akrobatike

Pjesa teorike

- a) teoria e fluturimit (aerodinamika dhe mekanika e fluturimit): 10 pyetje;
- b) strukturat dhe materialet: 5 pyetje;
- c) rregullat e ajrit dhe rregulloret: 5 pyetje;
- d) teknikat e fluturimit: 10 pyetje;
- e) situatat e rrezikshme dhe procedurat e emergjencës: 10 pyetje;
- f) ofrimi i ndihmës së parë: 5 pyetje.

Pjesa praktike

Manovrat S.I.V dhe akrobatike: kthimi mbi krah “wingover”, spirale asimetrike, S.A.T., kthesat negative, fluturimi i rimorkiuar, “full-stall”, “looping”. Performimi i numrit të kërkuar të fluturimeve për të treguar manovrat akrobatike të kryhet mbi sipërfaqe të ujit.

SHTOJCA 4

FORMA E DITARIT TË FLUTURIMIT PËR PILOT TË DELTAPLANIT DHE PARAGLAJDIT

Ditari i fluturimit për pilot të deltaplanit dhe paraglajdit i mundëson pilotit fluturues mbajtjen e regjistrimit të fluturimeve në mënyrë konvencionale duke siguruar të dhëna të përhershme.

Pilotët që fluturojnë mjete ajrore të kategorive të ndryshme, duhet të kenë ditar të veçantë të fluturimit për çdo kategori.

1. Të dhënat në librin e fluturimit duhet të shënohen me stilolaps apo laps, sa më shpejtë që të jetë e mundur, pas çdo fluturimi.

2. Ditari i fluturimit për deltaplan dhe paraglajd duhet të ketë së paku këto informata:

- a) të dhënat personale:
 - emri dhe mbiemri; dhe

- adresa e pronarit të ditarit të fluturimit;

b) për secilin fluturim:

- datën e fluturimit;

- vendin dhe kohën e ngritjes dhe uljes;

- llojin (tipin, modelin, variantin) e deltaplanit ose paraglajdit;

- metodën e nisjes;

- kohën totale të fluturimit;

- statusin gjatë fluturimit (pilot, pilot student, instruktor, kontrollor);

- qëllimin e fluturimit dhe misionin;

- distancën e fluturuar;

- vërejtjet dhe verifikimet.

3. Ditari i fluturimit me dimensione standarde (madhësia më e vogël është A6 deri në A4) me faqe të numëruara dhe të trasha do të jetë e pranueshme.

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
REPUBLIC OF ALBANIA

AUTORITETI I AVIACIONIT CIVIL
SHQIPTAR
ALBANIAN CIVIL AVIATION AUTHORITY

LICENCË PËR PILOT TË
PARAGLAJDIT/DELTAPLANIT

PILOT LICENCE FOR
PARAGLIDING/HANG GLIDING

Kjo licencë kombëtare është lëshuar në
përputhje me UM Nr.....
This National Licence is issued in
accordance with MO Nr.....

Periudha e Vlefshmërisë/ Period of validity:		
Vlefshmëria nga: Valid from:	E vlefshme deri: Valid Until:	Firma dhe Vula: Signature and Seal:

I	Numri i Licencës Licence Number	Kategorizimi / Rating	Data e lëshimit: Date of Issue:	Firma dhe Vula: Seal and Signature :
II	Emër Mbiemër Name Surname	I Instruktor		
III	Data, Vendi i Lindjes Date, Place of Birth	D Tandem		
IV	Firma e Mbajtësit Signature of Holder	T Test		
V	Data e Lëshimit Fillestar Date of Initial Issue	A Akrobatik		
VI	Firma dhe Vula e Autoritetit Lëshues Signature and Stamp of Issuing Authority			
		Vërejtje:		